

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Zánik účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným
Termination of the Member's Participation in the Limited Liability Company

Student: Kateřina Miková
Vedoucí bakalářské práce: Ing. Martina Krügerová, Ph.D.

Ostrava 2013

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra práva

Zadání bakalářské práce

Student: **Kateřina Miková**
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6208R011 Ekonomika a právo v podnikání
Téma: **Zánik účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným**
Termination of the Member's Participation in the Limited Liability Company

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Postavení společníka ve společnosti s ručením omezeným
3. Možnosti zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným
4. Praktická část
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

ELIÁŠ, Karel, Jarmila POKORNÁ a Tomáš DVOŘÁK. *Kurs obchodního práva: obchodní společnosti a družstva*. 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. 503 s. ISBN 978-807-4000-485.

FALDYNA, František et al. *Obchodní právo*. 2. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010. ISBN 978-80-7357-577-9.

HEJDA, Jan. *Zánik účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným*. Praha: Linde, 2010. 258 s. ISBN 978-80-7201-798-0.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Martina Krügerová, Ph.D.**

Datum zadání: 23.11.2012

Datum odevzdání: 10.05.2013

JUDr. Bohuslav Halfar
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem celou práci vypracovala samostatně. Přílohy 1 a 2, dané mi k dispozici, jsem samostatně doplnila.

V Ostravě dne 10. 5. 2013

.....*Miková*.....

Kateřina Miková

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat Ing. Martině Krügerové, Ph.D. za odborné vedení, cenné připomínky a rady při zpracování této bakalářské práce. Rovněž bych chtěla poděkovat oponentovi Mgr. Miroslavu Čočkovi a také společnosti za poskytnuté informace a dokumenty, jež byly potřebné pro účely bakalářské práce.

Obsah

1.	Úvod.....	5
2.	Postavení společníka ve společnosti s ručením omezeným	7
2.1.	Základní charakteristika společnosti s ručením omezeným.....	7
2.2.	Založení a vznik společnosti s ručením omezeným.....	7
2.3.	Orgány společnosti s ručením omezeným	9
2.3.1.	Valná hromada.....	9
2.3.2.	Jednatel	10
2.3.3.	Dozorčí rada	11
2.4.	Účast společníka na společnosti s ručením omezeným	12
2.4.1.	Obchodní podíl	12
2.4.2.	Vznik účasti společníka	13
2.5.	Práva a povinnosti společníků.....	14
2.6.	Práva společníků	15
2.6.1.	Povinnosti společníků.....	16
3.	Možnosti zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným	19
3.1.	Jednotlivé způsoby zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným.....	20
3.1.1.	Zánik společnosti	20
3.1.2.	Smrt společníka – fyzické osoby	22
3.1.3.	Zánik společníka – právnické osoby	24
3.1.4.	Převod obchodního podílu	24
3.1.5.	Vyloučení společníka valnou hromadou	26
3.1.6.	Vyloučení společníka soudem	27
3.1.7.	Zrušení účasti společníka soudem	29
3.1.8.	Dohoda o ukončení účasti společníka na společnosti.....	30

3.1.9.	Prohlášení konkursu na majetek společníka	31
3.1.10.	Zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku	33
3.1.11.	Pravomocné nařízení výkonu rozhodnutí postižením obchodního podílu..	34
3.1.12.	Vydání exekučního příkazu k postižení obchodního podílu.....	35
3.2.	Následky zániku účasti z právního pohledu.....	35
3.2.1.	Uvolnění obchodního podílu	35
3.2.2.	Právo na vypořádací podíl	37
3.2.3.	Další následky zániku účasti.....	38
3.3.	Následky zániku účasti z ekonomického pohledu	39
3.3.1.	Vypořádací podíl z ekonomického pohledu	39
3.3.2.	Zdanění převodu obchodního podílu	40
4.	Praktická část	42
4.1.	Základní charakteristika společnosti	42
4.2.	Původní společenská smlouva	43
4.3.	Změny společenské smlouvy	44
4.4.	Převod části obchodního podílu na jiného společníka	46
4.5.	Zánik účasti společníka ve společnosti Truck s.r.o.....	46
4.6.	Shrnutí poznatků o společnosti Truck s.r.o.....	49
5.	Závěr	50
	Seznam literatury a pramenů.....	53
	Seznam zkratek	57
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

1. Úvod

Podnikání pro mnohé jednotlivce představuje svobodu, možnost samostatného jednání a zaopatření se, ale na druhé straně i velkou zodpovědnost. V dnešní době není až tak složité začít podnikat. Důležitým rozhodnutím je jistě volba právní formy podnikání a rovněž předmětu činnosti, který zajistí patřičný zisk.

Společnost s ručením omezeným je jednou z právních forem podnikání, která patří z hlediska historického vývoje k nejmladším obchodním společnostem. Její vznik není přirozený, vznikla totiž uměle, aby vyplnila prostor mezi společností komanditní a akciovou. Jako právní forma podnikání byla označena na konci 19. století a její počátky sahají do Německa.

V současnosti je společnost s ručením omezeným nejčastěji zakládanou obchodní společností nejen v České republice, ale i ve Střední a Východní Evropě. Její obliba spočívá především v její povaze, neboť slučuje prvky osobních i kapitálových společností. K hlavním výhodám patří omezené ručení společníků, jednoduchá struktura orgánů společnosti a poměrně snadné založení, které bude od roku 2014, kdy nabývá účinnosti zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (o obchodních korporacích), ještě snadnější.

Protože problematika společnosti s ručením omezeným je poměrně rozsáhlá, autorka si zvolila za téma své bakalářské práce pouze jednu část, a to zánik účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným.

Cílem bakalářské práce je vymezení jednotlivých způsobů zániku a jejich objasnění včetně popsání následků zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným. Prostřednictvím získaných informací autorka práce zhodnotí zánik účasti společníka v konkrétní společnosti s ručením omezeným.

V teoreticko-metodologické části práce bude použita metoda deskripce a komparace. V praktické části bakalářské práce bude autorka analyzovat získané informace od konkrétní společnosti a zhodnotí zjištěné skutečnosti.

Práce bude rozdělena na tři části, kromě úvodu a závěru, které na sebe logicky navazují. První dvě budou částmi teoreticko-metodologickými, část třetí se bude zaměřovat na praktický případ.

V první části práce bude popsána základní charakteristika společnosti se zaměřením na orgány společnosti. V této kapitole bude rovněž rozebráno postavení společníka ve společnosti s ručením omezeným s důrazem na jeho práva a povinnosti včetně vzniku společníkovy účasti.

Druhá část je považována za část hlavní, neboť v ní autorka hodlá rozebrat jednotlivé možnosti zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným. Budou zde obsaženy i následky zániku společníka ve společnosti, a to z právního i ekonomického pohledu.

Poslední kapitola práce bude věnovaná praktickému případu, kdy autorka popíše konkrétní společnost a bude se zaměřovat na to, jakým způsobem a z jakého důvodu došlo k zániku účasti společníka v této reálné společnosti s ručením omezeným.

Autorka při zpracování bakalářské práce vychází z právní úpravy platné k 1. 1. 2013.

2. Postavení společníka ve společnosti s ručením omezeným

2.1. Základní charakteristika společnosti s ručením omezeným

Společnost s ručením omezeným je právnickou osobou, z čehož vyplývá, že má svoji právní subjektivitu, tedy způsobilost k právům a povinnostem. Obchodní zákoník (dále v textu „ObchZ“) definuje společnost s ručením omezeným jako společnost, jejíž základní kapitál je tvořen vklady společníků a jejíž společníci ručí za závazky společnosti, dokud nebylo zapsáno splacení vkladů do obchodního rejstříku.

Obchodní společnosti je možno rozdělit na společnosti kapitálové a osobní. Společnost s ručením omezeným je jednodušším typem kapitálové společnosti se všemi jejími znaky (povinnost tvorby základního kapitálu, vkladová povinnost společníků, organizační struktura daná zákonem, obchodní podíl, omezené ručení společníků apod.). Zahrnuje ale v sobě i určité prvky společnosti osobní. Mezi tyto prvky můžeme zařadit např.: právo společníků přijímat rozhodnutí i mimo valnou hromadu, částečné, časově omezené ručení společníků za závazky společnosti, omezený počet společníků a možnost dědění obchodního podílu v určitých případech. Nejedná se tedy o ryze kapitálovou společnost, proto o ní můžeme hovořit jako o společnosti s přechodnou formou, která zahrnuje výhody jak společnosti osobní, tak i kapitálové.

„Společnost s ručením omezeným je vždy podnikatelem. Toto plyne jednak z ust. §2 odst. 2 písm. a) obch. z., jednak ze samotné podstaty její existence a smyslu.“¹ Podle § 56 odst. 1 ObchZ může být společnost založena nejen za účelem podnikání. „V takovém případě se podnikatelský status společnosti neztrácí; lze hovořit o formálním nebo též fiktivním podnikateli.“²

2.2. Založení a vznik společnosti s ručením omezeným

Vznik společnosti je možno rozdělit na dvě fáze – založení (podepsání společenské smlouvy, příp. zakladatelské listiny) a samotný vznik, k němuž dochází až zapsáním společnosti do obchodního rejstříku.

Podle § 105 odst. 2 ObchZ může být společnost s ručením omezeným založena jednou osobou. Zakladatelem může být jak fyzická, tak i právnická osoba. Platí zde zákaz řetězení

¹ DVORÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: ASPI, 2008. 428 s. ISBN 978-80-7357-344-7, str. 13

² DVORÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: ASPI, 2008. 428 s. ISBN 978-80-7357-344-7, str. 14

a násobení společnosti, který se projevuje tím, že jednočlenná společnost s ručením omezeným nemůže sama založit další společnost s touto právní formou podnikání, či být jejím jediným společníkem. Dle téhož ustanovení nemůže jedna fyzická osoba být společníkem ve více jak třech společnostech s ručením omezeným.

U společnosti s ručením omezeným, jako jediné obchodní společnosti, je stanoven maximální počet společníků, kterých může být nejvíce padesát. Tento počet musí být dodržen při založení i při trvání společnosti. *„Přesáhne-li následně počet společníků uvedenou hranici (např. v rámci zvýšení základního kapitálu), může soud na návrh státního orgánu nebo osoby, která osvědčí právní zájem, rozhodnout o zrušení společnosti a její likvidaci.“*³

K založení společnosti je potřeba projev vůle zakladatelů, budoucích společníků. Potřebným dokumentem k založení je společenská smlouva (u jednočlenné společnosti s ručením omezeným hovoříme o zakladatelské listině), jež je v písemné podobě a ve formě notářského zápisu. Musí obsahovat zákonem stanovené náležitosti.⁴ Kromě obligatorních náležitostí se ve společenské smlouvě mohou vyskytnout i náležitosti fakultativní (ustanovení o jednatelích, nepřevoditelnost obchodního podílu na jiného společníka, ustanovení o zřízení dozorčí rady, úprava příplatkové povinnosti a obchodního podílu, výpočet vypořádacího podílu apod.).

Výše základního kapitálu podle § 108 odst. 1 ObchZ musí činit alespoň 200 000 Kč. Dle § 142 odst. 1 zákona o obchodních korporacích (dále jen „ZOK“), jež nabývá účinnosti od 1. 1. 2014, může být výše vkladu pouze 1 Kč. To tedy znamená, že výše základního kapitálu může rovněž činit pouze 1 Kč. V současné právní úpravě (§ 109 odst. 1 ObchZ) je výše vkladu společníka stanovena na částku alespoň 20 000 Kč.

Aby společnost s ručením omezeným mohla vzniknout, musí být zapsána do obchodního rejstříku.⁵ Návrh na zápis do tohoto veřejného seznamu podává osoba, která je uvedena v § 34 ObchZ nebo také osoba, o které tak stanoví zákon.⁶ Návrhy na zápis mohou být podány buď v listinné, nebo elektronické podobě. V obou případech jej můžeme podat pouze na formuláři stanoveném Ministerstvem spravedlnosti. Tato podmínka ale neplatí v případě zapisování státních podniků a i tehdy, jedná-li se o zapsání z úřední povinnosti.

³ LOCHMANOVÁ, Ludmila. *Základy obchodního práva*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2011. 309 s. ISBN 978-80-7418-114-6, str. 139

⁴ Podrobněji § 110 odst. 1 ObchZ

⁵ Obchodní rejstřík je dle § 27 odst. 1 ObchZ veřejný seznam, do kterého se zapisují zákonem stanovené údaje o podnikatelích. Obchodní rejstřík je veden v elektronické podobě.

⁶ Podrobněji § 31 odst. 1 ObchZ

Právnícká osoba veřejného práva zřízená zvláštním zákonem též nemusí podávat návrh na zápis do obchodního rejstříku na předepsaném formuláři.

2.3. Orgány společnosti s ručením omezeným

Jelikož je společnost s ručením omezeným společností kapitálovou, jsou u ní vytvářeny vnitřní orgány. Není zde totiž předpoklad, že by společnost byla řízena a kontrolována přímo společníky, jakožto osobami fyzickými či právníckými, jako je tomu u společností osobních. Společníci se však s těmito činnostmi setkávají nepřímou, a to v rámci činnosti valné hromady. Valná hromada spolu se statutárním orgánem (jednatel, či více jednatelů) jsou orgány povinnými. Setkáváme se i s třetím orgánem – dozorčí radou, která je však zřízena fakultativně a dle § 137 ObchZ může být vytvořena, jestliže tak společenská smlouva nebo zvláštní zákon stanoví.

2.3.1. Valná hromada

Obchodní zákoník, konkrétně § 125, definuje valnou hromadu jako nejvyšší orgán společnosti. Z § 122 odst. 1 ObchZ vyplývá, že na valné hromadě uplatňují společníci svá práva v otázkách řízení a kontroly činnosti společnosti.

Podle Lochmanové (2011) můžeme tedy hovořit o kolektivním orgánu, který je tvořen všemi společníky, s výjimkou jednočlenné společnosti s ručením omezeným, kdy působnost valné hromady přebírá jediný společník a jeho rozhodnutí související s působností valné hromady musí být v písemné podobě, součástí je i společníkův podpis a další nutností je forma notářského zápisu u těch rozhodnutí valné hromady, kdy je notářský zápis vyžadován. Valná hromada není opět dle Lochmanové (2011) kolektivním orgánem, pokud je počet hlasů jediného společníka vyšší o minimálně polovinu hlasů všech ostatních společníků. V takové situaci je valná hromada schopna usnášení, není-li však společenskou smlouvou dán vyšší počet hlasů. Je-li vyžadován vyšší počet hlasů, přičemž je má k dispozici zase jediný společník, znamená to usnášeníschopnost valné hromady.

Působnost valné hromady je vymezena v § 125 odst. 1 písm. a) – n) ObchZ a z téhož paragrafu také vyplývá, že do její působnosti mohou být zahrnuty i další záležitosti upravené ve společenské smlouvě nebo svěřené valné hromadě zákonem. Rozhodování na valné hromadě se uskutečňuje prostřednictvím hlasování, kdy každý ze společníků dle § 127 odst. 2 ObchZ má jeden hlas na každých 1 000 Kč svého vkladu, není-li však společenskou smlouvou dán odlišný počet hlasů.

Jak již bylo zmíněno, valná hromada je na základě ustanovení § 127 odst. 1 ObchZ usnášeníschopná, jestliže se jejího konání účastní společníci disponující minimálně polovinou všech hlasů, není-li společenskou smlouvou vyžadován vyšší počet hlasů. Při rozhodování se uplatňuje alespoň prostá většina hlasů společníků přítomných na konání valné hromady, pokud není ve společenské smlouvě uvedeno něco jiného.

Svolávání valné hromady přísluší dle obchodního zákoníku jednatelem a valná hromada se musí konat minimálně jednou ročně, není-li zákonem či společenskou smlouvou dán kratší interval. Ve většině případů je valná hromada svolána statutárním orgánem, tedy jednatelem, nicméně ke svolání jsou oprávněni i společníci (příp. jeden společník) nebo dozorčí rada, jsou-li však splněny zákonem stanovené podmínky.

2.3.2. Jednatel

Dalším obligatorně stanoveným orgánem společnosti s ručením omezeným je jeden nebo několik jednatelů. Daná problematika je upravena obchodním zákoníkem v ustanoveních § 133 – 136. Jestliže má společnost více jak jednoho jednatele, každý z nich má právo jednat samostatně jménem společnosti, pokud není ve společenské smlouvě, případně stanovách obsaženo něco jiného. Počet jednatelů současně s délkou jejich funkčního období není zákonem pevně určen, a proto by měl být upraven společenskou smlouvou.

Podle Pokorné (2010) jednatel či více jednatelů zastávají funkci výkonného orgánu. Je statutárním orgánem společnosti a rovněž může zasahovat do vnitřních vztahů společnosti. Můžeme proto říci, že jednatelem ve společnosti s ručením omezeným náleží vnitřní a vnější funkce, při které jednatel, jakožto statutární orgán, zastupuje společnost navenek v rámci svého jednatelejšího oprávnění.

V rámci vnitřní funkce je pověřen obchodním vedením společnosti, při kterém si musí počínat s péčí řádného hospodáře. Pokud má společnost více jednatelů, k rozhodnutí věcí týkajících se obchodního vedení je zapotřebí souhlas většiny z nich (alespoň nadpoloviční většina jednatelů, tedy 51%). Jak vyplývá ze zákona (§ 134 ObchZ), společenská smlouva může stanovit zcela jinou možnost. *„Současně vykonávají jednatele i zákonem vymezené funkce, které se týkají postavení společnosti jako právnické osoby (svolávají valnou hromadu, řídí její jednání před tím, než je zvolen předseda valné hromady, zabezpečují zápis valné*

hromady a rozesílají jej společníkům, mají povinnost poskytovat společníkům informace o záležitostech společnosti.“⁷

Jednatelé jsou ustanovováni společníky na valné hromadě a mohou jimi být společníci nebo i jiné fyzické osoby, jestliže splňují zákonem stanové podmínky (věk alespoň 18 let, způsobilost k právním úkonům, bezúhonnost podle zákona o živnostenském podnikání, neexistence překážky v provozování živnosti dle téhož zákona). Pokud by dotyčná osoba nesplňovala tyto požadavky, nemůže se stát jednatelem ani v případě, že o tom rozhodla valná hromada. Aby mohla být osoba jednatele zapsána v obchodním rejstříku, je společnost povinna potvrdit výše zmíněné podmínky v rejstříkovém řízení.

Jednatel vykonává svou funkci na základě smlouvy o výkonu funkce⁸, kdy tato smlouva nezakládá pracovněprávní vztah, ale vztah obchodněprávní. Pokud by nebyla mezi jednatelem a společností podepsána zmíněná smlouva, řídí se vztah jednatele a společnosti ustanovením o smlouvě mandátní upravené v § 566 – 576 ObchZ.

2.3.3. Dozorčí rada

Dalším a posledním orgánem ve společnosti s ručením omezeným je dozorčí rada, která je však u společností této právní formy vytvářena dobrovolně. Právní úpravu dané problematiky je možno nalézt v ustanovení § 137-140 ObchZ.

Je vytvářena, pokud společenská smlouva obsahuje ujednání o jejím zřízení, a proto je možno říci, že v takovém případě je vytvoření tohoto orgánu zcela závislé na vůli společníků. U společností s malým počtem společníků se s tímto fakultativně vytvářeným orgánem setkáváme velmi zřídka. Lochmanová (2011) uvádí, že dozorčí rada může být zřízena při samotném založení obchodní společnosti, kdy jsou členové dozorčí rady ustanoveni do funkcí právě zápisem společnosti do obchodního rejstříku nebo může dozorčí rada vzniknout kdykoliv za trvání společnosti.⁹

Z § 137 odst. 1 vyplývá, že dozorčí rada je zřízena také tehdy, je-li tak stanoveno dle zvláštního zákona. Těmito zvláštními zákony jsou: zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na

⁷ FALDYNA, František et al. *Obchodní právo*. 2. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010. 1208 s. ISBN 978-80-7357-577-9, str. 432

⁸ Podrobněji § 66 odst. 2 ObchZ

⁹ Podrobněji LOCHMANOVÁ, Ludmila. *Základy obchodního práva*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2011. 309 s. ISBN 978-80-7418-114-6, str. 157

kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 125/200 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů.¹⁰

Dozorčí rada provádí kontrolní činnost a její působnost se rozpadá na čtyři oblasti, které jsou upraveny v § 138 ObchZ. Dozorčí rada je tedy oprávněna provádět dohled nad činností jednatelů, kontrolovat údaje v obchodních a účetních knihách, případně jiných údajích. Dále je povinna předložit své vyjádření valné hromadě na základě přezkoumání účetních závěrek (řádných, mimořádných, konsolidovaných i mezitímních) a návrhů na rozdělení zisku, příp. úhradu ztrát. Také má povinnost podávat informace valné hromadě, přičemž lhůta je upravena společenskou smlouvou. Chybí-li v ní takové ustanovení, zprávy musí být podávány alespoň jednou za rok.

Dle § 140 odst. 2 ObchZ je dozorčí rada oprávněna svolat valnou hromadu, vyžadují-li to zájmy společnosti. V takovém případě se při svolávání nejvyššího orgánu společnosti řídíme ustanovením § 129 odst. 1 ObchZ.

Členové dozorčí rady jsou voleni valnou hromadou, tudíž společníky. Minimální počet členů v dozorčí radě je tři, přičemž ani jeden z nich nesmí být zároveň jednatelem společnosti. Členem tohoto orgánu společnosti s ručením omezeným se může stát pouze osoba, jež splňuje zákonem stanovené podmínky, které jsou totožné s podmínkami, jenž musí splnit i statutární orgán u této právní formy podnikání. Vztah mezi členem dozorčí rady a společností vzniká prostřednictvím smlouvy o výkonu funkce, není-li však takto založen, je možno se řídit smlouvou mandátní. K zániku tohoto speciálního obchodněprávního vztahu dochází smrtí člena, uplynutím jeho funkčního období, také pokud došlo k jeho odvolání, případně se sám vzdal funkce.

2.4. Účast společníka na společnosti s ručením omezeným

Pojmem účast ve společnosti máme na mysli určitý vztah mezi společníky a danou společností. Účast společníka blíže souvisí s obchodním podílem.

2.4.1. Obchodní podíl

V obchodním zákoníku v ustanovení § 114 odst. 1 je obchodní podíl definován jako účast společníka ve společnosti a z této účasti plynoucí práva a povinnosti.

¹⁰ LOCHMANOVÁ, Ludmila. *Základy obchodního práva*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2011. 309 s. ISBN 978-80-7418-114-6, str. 157

Obchodní podíl má dvě stránky, a to kvalitativní a kvantitativní. Dle Lochmanové (2011) kvalitativní stránka zahrnuje práva a povinnosti společníka, pomocí kterých se konkretizuje jeho právní postavení uvnitř společnosti. Jedná se o práva a povinnosti společníka nejen vůči společnosti, ale i vůči ostatním společníkům.

Druhá stránka obchodního podílu, tj. kvantitativní, vyjadřuje určitou míru účasti společníka ve společnosti, představuje tedy hodnotu, příp. cenu společníkova podílu. Kvantitativní stránku lze vyjádřit jako poměr vkladu dotyčného společníka k základnímu kapitálu společnosti a lze jej vyčíslit ve zlomcích či procentech. Pokorná (2010) zastává názor, že tato stránka obchodního podílu vymezuje rozsah práv a povinností společníka, určuje míru schopnosti společníka ovlivnit chod společnosti a podílet se na jejích hospodářských výsledcích.

Na rozdíl od akciové společnosti může mít každý společník společnosti s ručením omezeným pouze jeden obchodní podíl, který ale může patřit více osobám. Z § 114 odst. 3 ObchZ vyplývá, že pokud jeden obchodní podíl náleží více než jedné osobě, práva, z něho plynoucí, mohou dotyčné osoby uplatňovat jen prostřednictvím společného zástupce.

2.4.2. Vznik účasti společníka

Ať už právnická, tak i fyzická osoba může získat účast na společnosti s ručením omezeným dvojím způsobem. Jedním z nich je vznik originární, tedy původní, kdy účast společníka v dané společnosti vzniká nově. V takovém případě není účast společníka nijak odvozená od účasti jiného společníka, neboť neexistuje žádný právní předchůdce. „*K originárnímu vzniku účasti dochází vznikem společnosti a převzetím závazku k novému vkladu při zvyšování základního kapitálu společnosti.*“¹¹

U společnosti s ručením omezeným se setkáváme se dvěma způsoby zvyšování základního kapitálu. Prvním z nich je zvýšení pomocí nových vkladů, tj. efektivní zvýšení, o němž rozhoduje valná hromada. Dle Kočího (2005) musí valná hromada určit částku, o kterou se zvyšuje základní kapitál a lhůtu, do které mají být veškeré závazky vztahující se ke zvýšení nebo převzetí nového vkladu převzaty. Má-li dojít ke zvýšení prostřednictvím nepeněžitého vkladu, je nutné určit předmět takového vkladu a rovněž částku, kterou se vklad společníka započítává na základě znaleckého posudku. Tyto údaje je třeba uvést již na

¹¹ FALDYNA, František et al. *Obchodní právo*. 2. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010. 1208 s. ISBN 978-80-7357-577-9, str. 410

pozvance na valnou hromadu, na které se má konat hlasování ohledně zvýšení základního kapitálu.

Společnost může základní kapitál zvýšit také z vlastních zdrojů, tedy nominálně. K takovému zvýšení dochází tehdy, je-li v rozvaze na straně pasiv převedena do položky základního kapitálu položka jiná (rezervní fond nebo část zisku). V bilanci společnosti se nezmění celková částka pasiv ani aktiv, nýbrž dojde pouze ke změně cifer u jednotlivých položek vlastních zdrojů.

Dále rozlišujeme derivativní (odvozený) vznik účasti ve společnosti s ručením omezeným. Odvozeně vzniká účast na společnosti převodem či přechodem obchodního podílu nebo děděním obchodního podílu. S tímto způsobem vzniku se setkáváme pouze tehdy, pokud měl nabyvatel obchodního podílu nějakého právního předchůdce. Podle Dvořáka (2008) musí být nabyvatel právním nástupcem (sukcesorem) do práv jiné osoby.

Existují dva druhy právního nástupnictví (sukcese). Prvním z nich je univerzální sukcese, kdy nástupcem je ta osoba, jež vstupuje do všech práv a také do veškerých povinností předchozí fyzické nebo právnické osoby. Tato práva a povinnosti se převedou, nedochází tedy ke smluvnímu převodu. Singulární sukcese se vyznačuje tím, že sukcesorem je osoba, která nevstupuje do všech práv a povinností fyzické či právnické osoby, ale jen do některých. Se singulárním nástupnictvím se setkáváme v případě převodu obchodního podílu.

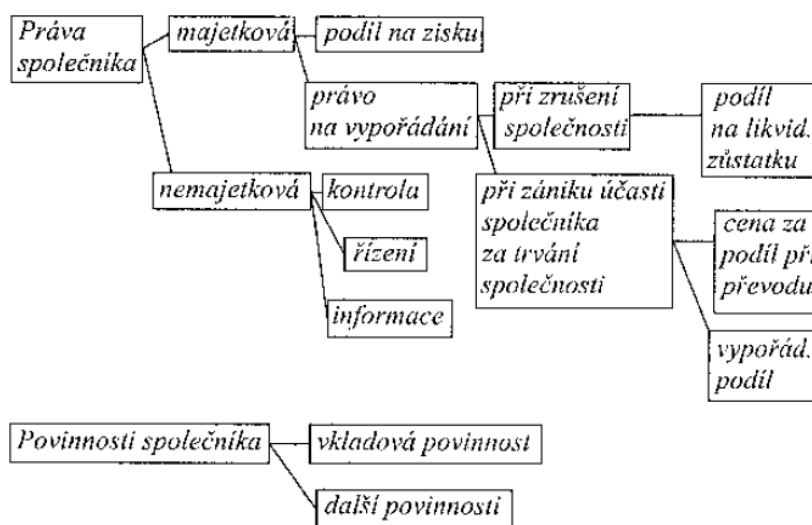
Účast ve společnosti nejenom vzniká, ale rovněž zaniká. Účast společníka ve společnosti může zaniknout jen na základě zákonem daných způsobů. Pro zjednodušení můžeme způsoby zániku rozdělit na obecné a speciální. Daná problematika bude podrobněji rozebrána v následující kapitole této práce.

2.5. Práva a povinnosti společníků

Každému společníkovi plynou ze své účasti ve společnosti práva a povinnosti, přičemž jejich rozsah závisí v zásadě na majetkové účasti společníků na společnosti. Práva a povinnosti mohou mít majetkovou i nemajetkovou povahu, viz. Obr. 2.1.

Další práva a povinnosti mohou vyplývat z fakultativních náležitostí společenské smlouvy.

Obrázek 2.1 - Rozdělení práv a povinností společníka ve společnosti s ručením omezeným

Zdroj: ELIÁŠ, Karel, Jarmila POKORNÁ a Tomáš DVOŘÁK. Kurs obchodního práva: obchodní společnosti a družstva. 6. vyd., str. 68

2.6. Práva společníků

Existují dvě možnosti dělení práv společníků. Prvním z nich je rozčlenění práv do tří okruhů na práva základní (hlavní), doplňková (vedlejší) a práva minoritních (menšinových) společníků.

K základním právům řadíme právo hlasovací a kontrolní, právo na podíl na zisku a právo na vypořádání. Mezi doplňková práva můžeme zahrnout např. právo na dispoziční obchodní podíl, právo podat k soudu návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, právo žalovat jménem společnosti o náhradu škody podle § 131 a ObchZ a celou řadu dalších práv. Práva menšinových společníků tvoří zvláštní okruh.¹²

Práva lze v souladu se zákonem rozdělit i jiným způsobem. Např. Lochmanová (2011) dělí práva společníka následně:

- práva majetková: právo na podíl na zisku (§ 123), právo na vypořádací podíl (§ 150), právo na podíl na likvidačním zůstatku (§ 153), právo disponovat

¹² Toto rozdělení práv upřednostňuje DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: ASPI, 2008. 428 s. ISBN 978-80-7357-344-7. str. 158

s obchodním podílem či jej zatížit (§ 115-117a), právo převzít závazek k novému vkladu (§ 143) a

- práva nemajetková: právo podílet se na řízení a kontrole společnosti (§ 122 odst. 1), jež je generálním oprávněním, z něhož vyplývají další práva.¹³

Právo na podíl na zisku je hlavním majetkovým oprávněním, prostřednictvím kterého je uskutečňována základní funkce kapitálové obchodní společnosti, čímž je zhodnocení vkladů. Společník si může nárokovat toto právo, pouze pokud korporace dosáhla v daném účetním období zisku a jestliže alespoň část z daného zisku byla vymezena k rozdělení mezi společníky.

Právo na vypořádací podíl je dalším majetkovým právem, jak již bylo uvedeno výše. Tato problematika je uvedena v § 150 ObchZ a týká se těch společníků, u nichž došlo k ukončení účasti na společnosti za jejího trvání.

Majetkovým právem je i právo na podíl na likvidačním zůstatku, které je svou povahou též právem na vypořádání. Toto právo může společník uplatnit v případě, že bude společnost zrušena bez právního nástupce s likvidací.

Základním nemajetkovým právem je právo podílet se na řízení a kontrole společnosti, někdy označováno jako právo hlasovací a kontrolní, jež se rozpadá na práva dílčí (právo požadovat od jednatelů informace o záležitostech společnosti, právo nahlížet do dokladů společnosti a kontrolovat tam obsažené údaje, právo být zapsán v seznamu společníků atd.).

2.6.1. Povinnosti společníků

Dle Dvořáka (2008) se povinnosti členů do dvou základních okruhů, a to na povinnosti základní (hlavní) a doplňkové (vedlejší).

Povinnosti hlavní zahrnují povinnost loajality, povinnost vkladovou, povinnost ručení za dluhy společnosti a povinnost podrobit se usnesením valné hromady.

K doplňkovým povinnostem lze přiřadit povinnost příplatkovou, povinnost oznámení všech relevantních změn společnosti pro účely vedení seznamu společníků a podávání návrhů na změnu zápisu do obchodního rejstříku aj.

¹³ Podrobněji LOCHMANOVÁ, Ludmila. *Základy obchodního práva*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2011. 309 s. ISBN 978-80-7418-114-6, str. 143-144

Lochmanová (2011) rozlišuje povinnosti společníků následujícím způsobem:

- povinnosti majetkové: povinnost splatit vklad a s tím související povinnost nepožadovat za trvání společnosti vrácení vkladu (§ 113 a § 123 odst. 3), příplatková povinnost (§ 121), povinnost společníků ručit společně a nerozdílně za závazky společnosti do výše souhrnu nesplacených vkladů všech společníků podle stavu zápisu v obchodním rejstříku – zápisem splacení všech vkladů do obchodního rejstříku ručení zaniká (§ 105 odst. 1 a § 106 odst. 2) aj. a
- povinnosti nemajetkové: zákaz konkurence týkající se jednatelů společnosti, ale lze jej vztáhnout společenskou smlouvou i na společníky (§ 136) a povinnost osobně se podílet na činnosti společnosti, případně na jiných výkonech stanovených společenskou smlouvou, stanovami či jinými interními předpisy společnosti.

Nejzákladnější povinností společníka ve vztahu ke společnosti, jejímu řízení a kontrole patří povinnost loajality, jež je složena z více povinností. Lze ji charakterizovat jako povinnost uchovávat v tajnosti informace důležité pro společnost, povinnost dodržovat společenskou smlouvu a dbát o zájmy společnosti, jednat v souladu s dobrými mravy apod.

Vkladová (ilační) povinnost je zákonnou a majetkovou povinností společníka. Společník musí vložit peněžitý nebo nepeněžitý vklad do základního kapitálu společnosti. Pokud budou poskytnuty vklady nepeněžité, musí se jednat pouze o majetek, jehož hospodářskou hodnotu lze zjistit a který může společnost hospodářsky využít v souladu se svým předmětem podnikání. Minimální výše společnickova vkladu dle obchodního zákoníku je 20 000 Kč, přičemž jeden společník se může na základním kapitálu společnosti účastnit pouze jedním vkladem. Od této povinnosti se nelze oprostít a nelze ji ani ve společenské smlouvě či zakladatelské listině jinak dohodnout. Nesplní-li některý ze společníků svoji ilační povinnost řádně a včas, může být ze společnosti vyloučen v tzv. kadučním řízení (daná problematika bude podrobněji rozebrána v následující kapitole). S nesplněním vkladové povinnosti jsou spojeny i sankční postihy v podobě úroků z prodlení ve výši 20 %. Výše této sankce může být upravena či zcela zrušena společenskou smlouvou.

„Kapitálová povinnost může být posílena i tzv. příplatkovou povinností, která může být zakotvena ve společenské smlouvě.“¹⁴ Valná hromada má poté pravomoc uložit společníkům příplatkovou povinnost na vytvoření vlastního kapitálu. Příplatek má ale určitá omezení – může být poskytnut nanejvýše do výše poloviny základního kapitálu, přičemž výše příplatku každého společníka nesmí přesáhnout 50 % jeho vkladu a musí mít pouze peněžitou podobu. I když příplatková povinnost není zahrnuta ve společenské smlouvě, příplatek lze poskytnout i dobrovolně, ale pouze se souhlasem valné hromady. Nebyl-li příplatek použit na úhradu ztrát a společnost ho vůbec nepotřebuje, může být společníkovi vrácen. Jestliže společnost začne příplatky nebo jejich části vracet, musí být navraceny všem společníkům, nikoli pouze některým. Nesplacení této povinnosti je sankcionováno stejným způsobem jako porušení povinnosti předchozí.

Zákaz konkurence se u společnosti s ručením omezeným vztahuje na jednatele a dle § 136 odst. 3 ObchZ může společenská smlouva rozšířit zákaz konkurence i na společníky.

Pro společníky ve společnosti s ručením omezeným již neplatí povinnost podílet se osobně na činnosti společnosti. *„Tato povinnost však může vyplývat ze společenské smlouvy a její porušování, pokud je závažné, může vést až k žalobě, v níž se společnost proti společníkovi může domáhat jeho vyloučení rozhodnutím soudu.“¹⁵*

¹⁴ FALDYNA, František et al. *Obchodní právo*. 2. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010. 1208 s. ISBN 978-80-7357-577-9, str. 393

¹⁵ ELIÁŠ, Karel, Jarmila POKORNÁ a Tomáš DVOŘÁK. *Kurs obchodního práva: obchodní společnosti a družstva*. 6. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. 503 s. ISBN 978-807-4000-485, str. 199

3. Možnosti zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným

Jak již bylo zmíněno výše, společník se na společnosti účastní svým obchodním podílem, se kterým jsou spojena určitá práva a povinnosti. K zániku této účasti dochází tehdy, kdy daný společník ztratí svůj obchodní podíl. Účast společníka na společnosti zaniká na základě právní skutečnosti či právního úkonu (jednostranného či dvoustranného).¹⁶ O zániku účasti může také rozhodnout orgán veřejné moci.

Zánik účasti společníka lze rozdělit na dva způsoby. Prvním z nich je obecný způsob, který je možný u všech obchodních společností. Druhý způsob nazýváme jako zvláštní či speciální a je typický pouze pro konkrétní právní formu. Mezi obecné důvody patří: smrt společníka, zánik obchodní společnosti, převod obchodního podílu a přechod obchodního podílu ex lege dle ust. § 113 odst. 6 ObchZ a vypořádání podílového spoluvlastnictví v případě, že obchodní podíl náleží dle ust. § 114 odst. 3 ObchZ více osobám.¹⁷ Zvláštními způsoby jsou: zrušení účasti společníka soudem, vyloučení společníka na základě soudního rozhodnutí, dohoda o ukončení účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným, vyloučení společníka pro neplnění jeho povinnost vkladové (dle § 113 odst. 4 ObchZ) nebo příplatkové (dle § 121 ObchZ) a zánik účasti společníka vystoupením v případě přeměny obchodní společnosti.

S ohledem na právní nástupnictví mohou nastat dvě situace, a to zánik účasti společníka s právním nástupcem či, bez něj. V případě, že se společnost zrušuje bez právního nástupce a následně zaniká, dochází tak i k samotnému zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným, neboť zanikají i jednotlivé obchodní podíly. Většinou ale dochází k zániku účasti společníka s právním nástupcem, který nabývá daný obchodní podíl. V tomto případě mohou nastat dvě situace. Obchodní podíl předchozího společníka a tím i jeho účast na společnosti nabývá po zániku jeho právního nástupce. „*Při zániku účasti se současným nabytím účasti nástupcem, představují převod obchodního podílu, jeho přechod, změna účasti v případě některých přeměn společností s přímým nástupnictvím účasti, nebo vypořádání spoluvlastníků náleží-li obchodní podíl v souladu s ust. § 114 odst. 3 obch. zák. více osobám.*“¹⁸ Druhou možností je, že se obchodní podíl stane podílem uvolněným

¹⁶ Jednostranný právní úkon např. při vyloučení společníka rozhodnutím valné hromady dle ust. § 125 odst. 1 písm. h) ObchZ; dvoustranný právní úkon v případě převodu obchodního podílu nebo vypořádání společníků dohodou, náleží-li obchodní podíl více osobám dle ust. § 114 odst. 3 ObchZ

¹⁷ HEJDA, Jan. Zánik účasti společníka na společnosti s ručením omezeným. 1. vyd. Praha: LINDE, 2010. 264 s. ISBN 978-80-7201-798-0, str. 47

¹⁸ HEJDA, Jan. Zánik účasti společníka na společnosti s ručením omezeným. 1. vyd. Praha: LINDE, 2010. 264 s. ISBN 978-80-7201-798-0, str. 48

a společnost s ním musí patřičně naložit. K tomu dochází tehdy, pokud byl společník vyloučen, byla-li zrušena jeho účast soudem či zanikla-li jeho účast při vyloučení přechodu obchodního podílu, ale také pokud byla sepsána dohoda o ukončení účasti společníka, příp. došlo-li k zániku účasti z důvodu nesouhlasu s přeměnou společnosti, a to rozdělením.

3.1. Jednotlivé způsoby zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným

Při zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným zaniká právní vztah mezi společníkem a danou společností, tím pádem i jeho veškerá práva a povinnosti. Společníkovi zaniká jeho účast na společnosti společně se zánikem společnosti samotné nebo za jejího trvání. K zániku účasti společníka na společnosti dochází na základě níže uvedených právních skutečností.

3.1.1. Zánik společnosti

Zánikem společnosti samotné dochází samozřejmě rovněž k zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným. Společník v takovém případě ztrácí veškerá práva a povinnosti, jež mu plynula z jeho obchodního podílu.

K zániku společnosti dochází ve dvou fázích. První fází je zrušení společnosti, které může být důsledkem rozhodnutí společníků nebo rozhodnutím ze strany soudu. Společnost se zrušuje i na základě právní události, např. uplynutím doby, na niž byla společnost s ručením omezeným založena. Zánik společnosti je druhou fází, kdy je společnost vymazána z obchodního rejstříku a definitivně ztrácí svou právní subjektivitu. „*Výmaz společnosti z obchodního rejstříku má konstitutivní účinky, což znamená, že dokud není proveden, společnost jako subjekt práv a povinností nadále trvá, třebaže již nevyvíjí žádnou aktivitu. Společnost tak z právního hlediska existuje i po dobu rejstříkového řízení vedeném o jejím výmazu z obchodního rejstříku.*“¹⁹ Proces zániku společnosti je možno rozdělit na zrušení a zánik s likvidací nebo zrušení a zánik bez likvidace. Likvidace slouží k vyrovnaní majetkových vztahů, tedy všech aktiv a pasiv zanikající společnosti.

Pro rušení a zánik s likvidací, neboli bez právního nástupce se uplatňuje obecná úprava v § 68 a § 70 – 75 b ObchZ. „*K této úpravě potom přistupuje speciální ust. § 151, které uvádí ještě dva důvody zrušení společnosti – rozhodnutím soudu podle § 152 a zrušení z jiných důvodů, než které obsahuje obchodní zákoník, za předpokladu, že tyto důvody jsou*

¹⁹ SUM, Tomáš. SBÍRKA ZÁKONŮ, JUDIKATURA, PRÁVO. Zrušení společnost s ručením omezeným [online]. 2006 [cit. 2012-12-11]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/zruseni-spolecnosti-s-rucenim-omezenym-38446.html>

*upraveny ve společenské smlouvě.*²⁰ Zrušení společnosti se neváže na ukončení účasti společníka na společnosti jako je tomu např. u veřejné obchodní společnosti. Společenská smlouva by ale tento důvod mohla obsahovat v podobě smrti společníka. Pokud by zemřel jeden ze společníků, celá společnost by se v takovém případě zrušila a následně zanikla. Ve společenské smlouvě není možné uvést vystoupení společníka jako zrušovací důvod dle § 148 odst. 1 ObchZ.²¹

V obchodním zákoníku je také upravena možnost zrušení společnosti na základě rozhodnutí soudu. Zákon ale neurčuje podmínky a důvody nutné pro toto zrušení, ty mají být upraveny společenskou smlouvou. Nicméně samotné uvedení důvodu ve společenské smlouvě nestačí ke zrušení společnosti, jedná se tedy jen o právní skutečnost, na základě které mají společníci právo domáhat se u soudu zrušení společnosti. Na rozhodnutí o zrušení společnosti se podílejí všichni společníci prostřednictvím dohody ve formě notářského zápisu, není-li společenskou smlouvou přidělena tato pravomoc valné hromadě.

Pokud je takové rozhodnutí svěřeno valné hromadě, pro rozhodnutí o zahájení likvidace je potřebná minimálně dvoutřetinová většina hlasů všech společníků. Likvidace je zahájena dnem zrušení společnosti a musí být jmenován i likvidátor, kterého dle obchodního zákoníku jmenuje a odvolává valná hromada. Veškeré právní úkony společnosti při tomto procesu koná likvidátor.

Při zrušení společnosti bez právního nástupce mají jednotliví společníci nárok na podíl na likvidačním zůstatku ve výši dle poměru jejich obchodních podílů. Společenská smlouva však může stanovit něco jiného. Likvidátor je povinen všem věřitelům, jež jsou mu známi, oznámit zahájení likvidace ve společnosti a rovněž tuto skutečnost uvést v obchodním věstníku. Poté musí sestavit likvidační účetní závěrku, a to kde dni zahájení likvidace. Další jeho povinností je uzavření účetních knih ke dni ukončení likvidace, sestavení zprávy o průběhu likvidace a návrhu na rozdělení likvidačního zůstatku. Schválením těchto dokumentů je proces likvidace ve společnosti ukončen, přičemž společníci mají právo obrátit se na soud z důvodu přezkoumání rozdělení likvidačního zůstatku, a to v tříměsíční prekluzivní lhůtě. Při likvidaci se nejprve uspokojí pohledávky známých věřitelů a až poté se likvidační zůstatek rozdělí mezi společníky. Po skončení likvidace je likvidátorem podán návrh na výmaz společnosti z obchodního rejstříku. Samotným výmazem společnost s ručením omezeným zaniká.

²⁰ ELIÁŠ, Karel, Jarmila POKORNÁ a Tomáš DVOŘÁK. *Kurs obchodního práva: obchodní společnosti a družstva*. 6. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. 503 s. ISBN 978-807-4000-485, str. 248

²¹ Pokud by chtěl ze společnosti vystoupit, může společník navrhnout, aby soud jeho účast ve společnosti zrušil, nejedná-li se o jediného společníka a nelze-li na něm spravedlivě požadovat setrvání ve společnosti.

„Likvidace není podle obecné úpravy v § 68 odst. 2 nutná především tehdy, pokud jmění společnosti přechází na jejího právního nástupce.“²² V takovém případě hovoříme o přeměnách společnosti, přičemž právním nástupcem může být společnost vzniklá za tímto účelem, jiná obchodní korporace nebo také společník zrušené společnosti. K zániku společnosti bez likvidace dochází prostřednictvím fúze, rozdělení společnosti a rovněž převodem obchodního jmění na společníka.

Fúze může mít dvě podoby, kterými jsou splynutí nebo sloučení společnosti, přičemž u obou možností dochází ke zrušení a následnému zániku společností. Při slučování se původní společnost s ručením omezeným spojuje s již existující společností, kdežto u splynutí dochází k založení a vzniku zcela nové společnosti. O fúzi rozhoduje valná hromada zainteresovaných společností a pro schválení projektu fúze je potřebný souhlas minimálně tří pětin hlasů společníků zúčastněných na valné hromadě. Dle české právní úpravy se nástupnickou společností může stát společnost s ručením omezeným, ale také akciová společnost.

Stejně jako u fúze je základním podkladem pro rozdělení vypracování tzv. projektu rozdělení. Při rozdělení společnosti původní společnost s ručením zaniká a veškeré obchodní jmění přechází na nástupnické společnosti a společníci zanikající společnosti se stávají společníky v daných nástupnických společnostech. Má-li dojít k převodu obchodního jmění na společníka, rozhoduje o této přeměně valná hromada. Převést jmění společnosti s ručením omezeným lze pouze na společníka, jehož vklad se na základním kapitálu podílí nejméně 90 %. Společník, který takovým způsobem nabyt obchodní jmění společnosti je povinen peněžně se vypořádat s ostatními společníky přiměřeně podle znaleckého posudku. Výplata se uskuteční do jednoho měsíce ode dne zápisu převodu obchodního jmění do obchodního rejstříku.

3.1.2. Smrt společníka – fyzické osoby

Další možností zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným je smrt společníka, jakožto fyzické osoby. Z obchodního zákoníku podle ust. § 116 odst. 2 vyplývá, že obchodní podíl se dědí. Je tedy předmětem dědění. Dědicové nabývají derivativně (odvozeně) obchodní podíl zůstavitele. Společenská smlouva může toto dědění vyloučit²³,

²² ELIÁŠ, Karel, Jarmila POKORNÁ a Tomáš DVOŘÁK. *Kurs obchodního práva: obchodní společnosti a družstva*. 6. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. 503 s. ISBN 978-807-4000-485, str. 250

²³ nejedná-li se o společnost s jediným společníkem

a to z důvodu, aby se společníkem nestal dědic, který není ochoten, případně schopen osobně se zapojit do činnosti společnosti. Ve společenské smlouvě může být stanoveno, že v případě úmrtí společníka se jeho dědicové nestanou novými společníky společnosti. Dědění obchodního podílu ve společnosti o jediném společníkovi nemůže být vyloučeno.

Odborná literatura se zabývá otázkou, zda mohou být takto vyloučeny pouze některé obchodní podíly (např. většinové). „Protože obchodní zákoník v tomto směru výslovně ustanovení nemá, bude nutno při řešení této otázky vycházet ze zásad, kterými se řídí právní úprava obchodních společností a zejména pak společnosti s ručením omezeným, v obchodním zákoníku.“²⁴ Štenglová (2006) s odkazem na zásadu stejného zacházení se společníky ve stejném postavení a na základě ust. § 56a odst. 2 ObchZ, usuzuje, že nelze vyloučit dědění jen některého obchodního podílu.

Dědic se stává novým společníkem okamžikem smrti zůstavitele, pokud dotýčný dědictví neodmítne a není-li společenskou smlouvou vyloučen. V obchodním zákoníku je upraveno i zrušení účasti na společnosti, které se dědic může domáhat u soudu, pokud na něm nelze spravedlivě požadovat, aby byl společníkem. Toto právo může uplatnit u soudu do 3 měsíců od právní moci rozhodnutí soudu o dědictví, neučiní-li tak v zákonem stanovené lhůtě, dané právo zaniká. Dědic domáhající se zrušení účasti na společnosti u soudu není povinen se osobně podílet na činnosti společnosti, a to ani v případě, je-li tato povinnost stanovena společenskou smlouvou. Jedná-li se o jednočlennou společnost s ručením omezeným, účast dědice nemůže být zrušena. Nastane-li stav, kdy zůstavitel má více jak jednoho dědice, je potřeba, aby se dohodli, který z nich bude vykonávat práva vyplývající z obchodního podílu. Další možností je stanovení společného zmocněnce. Pokud se dědicové neshodnou, soud určí na návrh společnosti osobu, jež bude mít oprávnění k výkonu práv z obchodního podílu, a to do doby ukončení řízení o dědictví.

Jestliže obchodní podíl nepřechází na dědice, použije se obdobně ust. § 113 odst. 5 a 6. ObchZ. Znamená to tedy, že obchodní podíl uvolněný smrtí společníka přechází na společnost s ručením omezeným stejně, jako v případě vyloučení společníka a dědic má nárok na vypořádací podíl.

Veškeré evidenční údaje, ať už ve společenské smlouvě či obchodním rejstříku, musí být po smrti společníka, jakožto fyzické osoby, a přechodu obchodního podílu na jeho dědice změněny.

²⁴ BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava a ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Společnost s ručením omezeným*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 660 s. ISBN 80-7179-441-4, str. 82

3.1.3. Zánik společníka – právnické osoby

Jestliže zanikne právnická osoba, která je společníkem ve společnosti s ručením omezeným, zanikne i účast tohoto společníka na společnosti. Daná problematika je upravena v ust. § 116 odst. 1 ObchZ. Zanikne-li právnická osoba, která je společníkem ve společnosti s ručením omezeným s právním nástupcem, obchodní podíl přechází na tohoto právního nástupce, nevylučuje-li to společenská smlouva. „*Pokud společenská smlouva přechod obchodního podílu na právního nástupce vyloučí, vznikne právnímu nástupci pouze právo na vypořádací podíl a obchodní podíl se stává volným.*“²⁵ Společnost poté musí s tímto podílem naložit dle ust. § 113 odst. 5 a 6 ObchZ stejně jako při vyloučení společníka ze společnosti.

Jestliže dochází k zániku právnické osoby, která je jediným společníkem, obchodní podíl musí být vždy převeden, případně podstoupen majetkovému vypořádání. Nemůže totiž dojít k tomu, že právnická osoba zanikne a ve společnosti nezůstane žádný společník.

V obchodním zákoníku je řešen pouze zánik právnické osoby s právním nástupcem. V opačném případě, tedy při zrušení právnické osoby bez právního nástupce může být obchodní podíl převeden na základě okolností stanovených zákonem případně upravených ve společenské smlouvě. Nejlepší variantou je uzavření dohody o ukončení účasti společníka, který je zastupován likvidátorem. Dohoda musí být v písemné podobě. Podrobněji je tato problematika rozpracována v další podkapitole této práce.

Mnohem horší situace nastává tehdy, kdy obchodní podíl není možné převést či o něj nikdo nemá zájem. Dědič (1999) zastává názor, že jsou splněny předpoklady pro zrušení účasti této právnické osoby ve společnosti soudem podle § 148 odst. 1 ObchZ.

Právnímu nástupci, jenž nabyt obchodní podíl, vzniká účast na společnosti dnem zániku původní právnické osoby. Je nutné, aby veškeré údaje o novém společníkovi byly zapsány v obchodním rejstříku a rovněž v seznamu společníků. Změnou údajů jsou pověřeni jednatelé společnosti s ručením omezeným.

3.1.4. Převod obchodního podílu

Další možností zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným je převod obchodního podílu, který je nabyt derivativním způsobem. Převod obchodního podílu je upraven v § 115 ObchZ a může být proveden jen na základě smlouvy o převodu obchodního podílu. Spolu s převodem obchodního podílu se na nového nabyvatele převádí také práva

²⁵ DĚDIČ, Jan a KUNEŠOVÁ Jana. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Polygon, 1999. 752 s. ISBN 80-7273-000-2, str. 319

a povinnosti společníka vyplývající z jeho obchodního podílu ve společnosti. Podle zákonné úpravy má každý společník se svolením valné hromady právo k převodu svého obchodního podílu na jiného společníka, není-li ve společenské smlouvě stanoveno jinak. Jestliže společenská smlouva takový převod nevylučuje, obchodní podíl může být převeden na jiného společníka vždy, aniž je potřeba, aby tato skutečnost byla ve společenské smlouvě výslovně uvedena. Pokud ovšem převod obchodního podílu má být vyloučen, musí společenská smlouva tento výslovný zákaz obsahovat.

Obchodní zákoník nevylučuje převod podílu bez souhlasu valné hromady. Právní úpravou není ani vyloučen souhlas všech společníků, nicméně tento postup není zcela vhodný, protože je do jisté míry složitý a některý ze společníků může bezdůvodně či naschvál nesouhlasit s budoucím potenciálním společníkem.

Společenská smlouva může obsahovat také možnost převodu obchodního podílu na zcela jinou osobu (extranea), což může být podmíněno i souhlasem valné hromady, jakožto nejvyššího orgánu společnosti. „*Pouhé mlčení smlouvy zde nepostačuje.*“²⁶ Proto je zde nutné výslovné svolení společenskou smlouvou. Jedná-li se o jednočlennou společnost, obchodní podíl se vždy převádí na jinou osobu, aniž je to výslovně stanoveno zakladatelskou listinou.

Jak již bylo zmíněno výše, převod obchodního podílu lze uskutečnit jen na základě smlouvy o převodu obchodního podílu, která je upravena v § 115 odst. 3 ObchZ, z něhož vyplývá nutnost písemné formy a úředně ověřených podpisů. Jedná se o absolutní obchodní závazkový vztah dle ust. § 261 odst. 3 písm. a) ObchZ, jenž se vždy řídí obchodním zákoníkem. Petr Čech (2007) s odkazem na judikaturu odvolacích soudů i Nejvyššího soudu ČR zastává názor, že smlouva o převodu obchodního podílu je samostatným smluvním typem a její právní základ je uveden v § 115 ObchZ.²⁷

Obchodní podíl je možno pomocí této smlouvy převést úplatně, bezplatně či za účelem zajištění závazku (tzv. zajišťovací převod obchodního podílu). Smlouva se stane absolutně neplatnou, jestliže nebude dodržena písemná forma, tím pádem k převodu obchodního podílu ani nedojde. Absolutní neplatnost nastane také tehdy, pokud smlouva o převodu obchodního podílu neurčí způsob převedení. Z toho vyplývá, že je nutné ve smlouvě definovat, zda jde o převod úplatný či bezúplatný včetně stanovení ceny, případně způsobu, jakým se určí.

²⁶ DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: ASPI, 2008. 428 s. ISBN 978-80-7357-344-7, str. 112

²⁷ Podrobněji: ČECH, Petr. PRÁVNÍ RÁDCE. K některým úskalím převodu obchodního podílu II [online]. 2007 [cit. 2012-12-28]. Dostupné z: <http://pravniradce.ihned.cz/c1-21466810-k-nekterym-uskalim-prevodu-obchodniho-podilu-ii>

Další podstatnou náležitostí smlouvy je prohlášení nabyvatele, že přistupuje ke společenské smlouvě případně i ke stanovám společnosti, je-li nabyvatelem osoba odlišná od dosavadních společníků. Smlouva o převodu obchodního podílu obsahuje mnoho dalších ujednání. „*Zejména půjde o ujednání o způsobu a době splatnosti ceny při úplatném převodu obchodního podílu. Absence tohoto ujednání však nezpůsobí neplatnost smlouvy, neboť se použijí obecná ustanovení obchodního zákoníku o splnění peněžitých závazků.*“²⁸ Dalšími náležitostmi smlouvy mohou být různá vedlejší ujednání, např. předkupní právo pro převodce obchodního podílu, právo zpětného koupě či zpětného prodeje nebo rozvazovací a odkládací podmínky. Smlouva o převodu obchodního podílu je platná ode dne uzavření mezi společníkem a nabyvatelem. Její účinnost však nastává až samotným doručením účinné smlouvy o převodu dle ust. § 115 odst. 4 ObchZ.

Pakliže je valná hromada povinna udělit souhlas se smlouvou o převodu obchodního podílu a neučiní-li tak, obchodní podíl nemůže být převeden.

3.1.5. Vyloučení společníka valnou hromadou

Valná hromada má oprávnění vyloučit společníka ze společnosti v rámci tzv. kadučního řízení, jenž reprezentuje specifický způsob zániku účasti společníka na společnosti. Pod souslovím kaduční řízení je v oblasti obchodního práva myšlena pravomoc orgánů společnosti vyloučit ze společnosti společníka, jenž se ocitl v prodlení s plněním zákonem stanovených povinností. Poté dojde k uvolnění jeho obchodního podílu a vyloučenému společníkovi vzniká následně nárok na vypořádací podíl. Kadučním řízením se zasahuje do práv společníka proti jeho vůli, a proto je možno ho zahájit pouze za podmínek stanovených zákonem. Společník může být vyloučen ze společnosti valnou hromadou v následujících případech:

- společník se ocitl v prodlení se splácením vkladu (ať už při vzniku společnosti nebo při zvýšení základního kapitálu společnosti),
- společník nevykonával svou příplatkovou povinnost.

Za jiných okolností není možné společníka ze společnosti valnou hromadou vyloučit. Jestliže má být společník vyloučen tímto způsobem, musí být valnou hromadou vyzván k vykonání své povinnosti do určité lhůty. Zároveň mu musí být oznámeno, že pokud tak neučiní, bude valné hromadě podán návrh na jeho vyloučení ze společnosti. „*Dodatečná lhůta poskytnutá pro splacení vkladu nebo jeho části nesmí být kratší než 3 měsíce. Lhůtu lze*

²⁸ DĚDIČ, Jan a KUNEŠOVÁ Jana. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Polygon, 1999. 752 s. ISBN 80-7273-000-2, str. 304

*stanovit buď ve výzvě ke splacení vkladu, adresované společníkovi, který je v prodlení, nebo dodatečně. Pokud však bude lhůta stanovena později, počítá se její počátek až ode dne, kdy se společník o stanovení této lhůty a její délce dozvěděl.*²⁹ Výzva musí obsahovat oba dva požadavky, tedy dodatečnou lhůtu i hrozbu vyloučení. Neobsahuje-li výzva zákonem určené náležitosti, není možné společníka v kadučním řízení vyloučit.

Výzvu ke splnění stanovené povinnosti společníkovi zasílá jednatel, příp. osoby k tomu zmocněné. V právní úpravě však není stanovena forma výzvy a ani způsob jejího oznámení společníkovi. V praxi se proto doporučuje, aby výzva byla v písemné podobě a společníkovi byla doručena takovým způsobem, který lze prokázat a doložit např. doručenkou, podpisem o převzetí atd. Poté se koná zasedání valné hromady. Ta rozhoduje o vyloučení daného společníka jen v případě, že v době rozhodnutí valné hromady přetrvává prodlení společníka. Není možné vyloučit takového společníka, jenž vykonal svou povinnost před rozhodnutím valné hromady.

K vyloučení společníka ze společnosti je potřebná prostá většina hlasů všech přítomných společníků, není-li ve společenské smlouvě ujednán vyšší počet hlasů. Při hlasování o vyloučení se nebere ohled na hlasy vyloučivšího společníka. Dle § 141 odst. 1 ObchZ je nutné pořídit o takovém rozhodnutí valné hromady notářský zápis. Obchodním zákoníkem není ani eliminováno vyloučení společníka na základě rozhodnutí společníků mimo valnou hromadu. V takové situaci se společníci řídí ust. § 130 ObchZ.

Je-li společník ze společnosti s ručením omezeným vyloučen, znamená to tedy, že mu zaniká nejen účast na valné hromadě, ale zejména na společnosti. Po vyloučení společníka jeho obchodní podíl přechází na společnost, která má právo převést jej na jiného společníka nebo na třetí osobu dle ust. § 113 odst. 5 ObchZ. Jestliže obchodní podíl vyloučeného společníka nebude takto převeden, postupuje se dle § 113 odst. 6 ObchZ.

3.1.6. Vyloučení společníka soudem

Společníkovi ve společnosti s ručením omezeným zaniká účast také tehdy, je-li vyloučen soudem dle ust. § 149 ObchZ. Jedná se tedy o období předchozího způsobu zániku účasti, avšak společník není vyloučen valnou hromadou, jako tomu bylo v předchozím případě, ale soudem. Valná hromada má pravomoc vyloučit společníka jen pro nesplnění vkladové, případně příplatkové povinnosti, kdežto soud je oprávněn k vyloučení z jakýchkoliv důvodů.

²⁹ BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava a ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Společnost s ručením omezeným*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 660 s. ISBN 80-7179-441-4, str. 263-4

Společnost může navrhnout soudu vyloučení společníka, pokud porušuje své povinnosti, a to závažným způsobem. V obchodním zákoníku však není definováno, jaké porušování povinností je již závažné a jaké nikoliv. K takovému posuzování je oprávněn soud, kdy je ale nutná i součinnost společnosti, která musí závažné porušení povinností ze strany společníka potvrdit a doložit k němu i patřičné důkazy.

Petra Budíková a Hans-Ulrich Theobald (2012) tvrdí, že určení toho, co lze pokládat za porušování povinností závažným způsobem má být a je předmětem soudní interpretace. Autoři článku odkazují na usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Odo 1007/2005, ze dne 31. ledna 2006 a rovněž na rozsudek Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 7 Cmo 89/94, ze dne 14. března 1995. Podle autorů i jazykový význam slova porušování (tedy nikoliv porušení) opravňuje společnost k aktivní legitimaci pouze tehdy, jsou-li povinnosti ze strany společníka porušovány opakovaně, příp. soustavně.

Vedle porušení povinností je třeba i další podmínka nutná pro vyloučení společníka soudem. Tímto předpokladem je, že společník byl společností vyzván k plnění svých povinností a zároveň mu byla možnost vyloučení ze společnosti písemně oznámena. Společníka není možno vyloučit, aniž byl na tuto eventualitu písemně upozorněn.

Společníci, jejichž vklady se na základním kapitálu podílejí alespoň padesáti procenty, musí odsouhlasit podání návrhu na vyloučení dotyčného společníka. O takovém rozhodnutí je možno hlasovat na jednání valné hromady. Podle ust. § 127 odst. 5 ObchZ se nepřihlíží k hlasům toho společníka, o jehož vyloučení valná hromada hlasuje a rovněž se nepřihlíží k jeho hlasům při posuzování usnášeníschopnosti valné hromady. *„Jestliže však společníci s podáním návrhu nesouhlasí anebo návrh není úspěšný, není tím znemožněno vyloučení společníka v kaducním řízení.“*³⁰

Společník bude ze společnosti vyloučen, jestliže návrh na jeho vyloučení byl soudem schválen a jeho účast ve společnosti s ručením omezeným zaniká dnem právní moci rozhodnutí soudu. A tímto dnem vzniká vyloučenému účastníkovi právo na vypořádací podíl a společnost je zároveň povinna změnit společenskou smlouvu, vyhotovit její nové úplné znění a dodat je i do sbírky listin obchodního rejstříku.

³⁰ DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: ASPI, 2008. 428 s. ISBN 978-80-7357-344-7, str. 196

3.1.7. Zrušení účasti společníka soudem

Účast společníka ve společnosti s ručením omezeným zaniká také tehdy, je-li zrušena soudem.

Podle obchodního zákoníku nemůže společník ze společnosti vystoupit z důvodu vázaného členství ve společnosti s ručením omezeným. Nicméně dle ustanovení § 148 odst. 1 ObchZ může společník navrhnout, aby soud zrušil jeho účast na společnosti, jestliže na něm nelze spravedlivě požadovat setrvání ve společnosti. Zákonem jsou tedy důvody vedoucí ke zrušení společnickovy účasti na společnosti s ručením omezeným stanoveny pouze obecně. Soud proto s přihlédnutím ke konkrétním situacím posuzuje jednotlivé důvody nutné ke zrušení účasti společníka. Mezi příčiny vedoucí ke zrušení účasti patří zcela jistě porušování povinností společníka vůči společnosti, případně porušení povinností ze strany ostatních společníků vůči němu. „*Jinou skupinou důvodů, pro kterou by Nejvyšší soud mohl účast ve společnosti zrušit, jsou zdravotní, ekonomické a ostatní důvody například zvolení či jmenování do funkce neslučitelné s účastí na podnikání.*“³¹

Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 3. 1. 2001, sp. Zn. 29 Cdo 2084/2000 došel k závěru, že při rozhodování o ukončení účasti společníka ve společnosti ponechává zákon soudu velmi široké meze pro uvážení, jakou situaci lze charakterizovat jako situaci, za které nelze spravedlivě požadovat, aby společník setrval ve společnosti. Každý případ je třeba posuzovat objektivně, a to ve vztahu ke společnickovým zájmům i zájmům společnosti i ostatních společníků. Soud musí u každého případu posuzovat, zda existují závažné důvody nutné pro zrušení společnickovy účasti. Také se musí zabývat tím, jestli by při zrušení nevznikla zbylým společníkům i společnosti určitá škoda, ke které by jinak nedošlo. V určitých situacích soudy upřednostňují zájmy celé společnosti před zájmy jediného společníka, který chce společnost opustit.

Společník, který je zároveň jediným společníkem se nemůže obrátit na soud se stejnou prosbou, neboť spolu se zrušením jeho účasti by zanikl i jeden ze základních předpokladů vzniku společnosti (Bartošíková 2006). Vedle této skutečnosti rovněž není možné, aby se jediný společník zřekl své odpovědnosti při vypořádání závazků společnosti vůči svým věřitelům. Jestliže společník v jednočlenné společnosti s ručením omezeným chce svoji účast ukončit, učiní to tak, že zruší celou společnost s likvidací, při které dojde k vypořádání závazků.

³¹ FUKA, Jindřich. SBÍRKA ZÁKONŮ, JUDKATURA, PRÁVO. Společníkem ve společnosti s ručením omezeným proti své vůli [online]. 2012 [cit. 2013-01-05]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/spolecnikem-ve-spolecnosti-s-rucenim-omezenym-proti-sve-vuli-80269.html>

Ze společnosti s ručením omezeným, jak již bylo zmíněno výše, není možno dle platné právní úpravy vystoupit a pokud se k tomu přidá další okolnost – omezená nebo vyloučená převoditelnost obchodního podílu, společník se může lehce ocitnout v situaci, kdy nebude moci ze společnosti vystoupit. Právě proto má každý společník právo obrátit se na soud s žádostí o zrušení účasti.

3.1.8. Dohoda o ukončení účasti společníka na společnosti

Další možností zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným je ukončení pomocí dohody, která je v obchodním zákoníku popsána v § 149a. Podle Hejdy (2010) se jedná o nejobecnější způsob zániku účasti společníka na společnosti, který však nebyl upraven obchodním zákoníkem v původním znění z roku 1991. Ustanovení o této možnosti zániku bylo do obchodního zákoníku přidáno až zákonem č. 142/1996 Sb., jež byl účinný 1. července 1996, nicméně do té doby nebylo ani zakázáno takové ukončení účasti. Avšak až do doplnění této problematiky do obchodního zákoníku se objevovaly jisté pochybnosti a spekulace o tom, zda lze ukončit účast společníka prostřednictvím dohody společníků (projevem jejich vůle), tedy obdobně jako při vzniku jejich účasti. „*Většinou převažoval názor, že není-li tato možnost obchodním zákoníkem výslovně vyloučena, je v souladu s ust. čl. 2 odst. 3 LZPS a § 2 odst. 3 obč. zák. možné tímto způsobem účast ve společnosti ukončit.*“³² Aby k dalším pochybnostem nedocházelo, byl tento způsob ukončení do obchodního zákoníku dodán.

Aby mohla být takto ukončena společníkova účast na společnosti, je k tomu potřebná dohoda všech společníků. Nejedná se proto o smlouvu pouze mezi jedním společníkem a společností, avšak o dohodu mezi všemi společníky. Právě z tohoto důvodu je možné tento způsob zániku účasti uplatnit jen ve společnostech s více jak jedním společníkem. Není možné dohodu o ukončení účasti zaměňovat se smlouvou o převodu obchodního podílu. Jedná se o dvě odlišné smlouvy. Dohoda o ukončení účasti má za následek uvolnění společníkova obchodního podílu, kdežto prostřednictvím smlouvy o převodu obchodního podílu dochází, jak již ze samotného názvu smlouvy plyne, k převodu podílu společníka na společníky jiné.

Obchodní zákoník vyžaduje, aby tato smlouva byla v písemné podobě, není však nutná forma notářského zápisu. Postačují úředně ověřené podpisy společníků, které mohou být

³² HEJDA, Jan. Zánik účasti společníka na společnosti s ručením omezeným. 1. vyd. Praha: LINDE, 2010. 264 s. ISBN 978-80-7201-798-0, str. 52

ověřeny notářem, na obecním či městském, příp. i zastupitelském úřadu ČR nebo na České poště. V dohodě musí být obsažen souhlasný projev vůle všech společníků o ukončení společníkovy účasti. Společníkovi končí jeho účast ve společnosti s ručením omezeným dnem, který byl dopředu stanoven. Nebyl-li takový den dohodnut, jeho účast ve společnosti zaniká dnem nabytí účinnosti dohody o ukončení účasti. Ke dni zániku společníkovy účasti dochází k uvolnění obchodního podílu, jak již bylo zmíněno výše a společnost s takto uvolněným podílem nakládá stejně, jako při vyloučení společníka.³³ Společník, kterému zanikla účast ve společnosti dohodou, má nárok na vypořádací podíl dle § 150 ObchZ. Dle platné právní úpravy musí společnost bývalému společníkovi vyplatit vypořádací podíl bez zbytečného odkladu poté, co společnost naložila s volným obchodním podílem dle § 113 ObchZ, jedná-li se o splacený vklad. Pokud vklad společníka nebyl splacen, vypořádací podíl je splatný bez zbytečného odkladu hned po jeho splacení.

Důsledkem dohody o ukončení společníkovy účasti je i změna společenské smlouvy. Společnost s ručením omezeným proto musí sepsat novou aktuální podobu společenské smlouvy a jednatel je povinen změnit údaje i v seznamu společníků. Jednatel má také na starosti podání návrhu na změnu údajů v obchodním rejstříku u rejstříkového soudu a rovněž mu přísluší založení nového znění společenské smlouvy do sbírky listin obchodního rejstříku.

3.1.9. Prohlášení konkursu na majetek společníka

Prohlášení konkursu na majetek společníka je dalším obecným důvod zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným, vedle smrti společníka – fyzické osoby, zániku společníka, jakožto právnické osoby či zániku společnosti, případně i převodu obchodního podílu. Konkurs dle ust. § 244 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (dále jen „insolvenční zákon“) slouží k řešení úpadku. Insolvenční zákon nabyl dne 1. 1. 2008 na účinnosti a nahradil tím zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále v textu „ZKV“) *„Od 1. ledna 2008 se tedy na nově zahájená řízení o úpadku bude aplikovat insolvenční zákon, avšak pro úpadková řízení zahájená před tímto datem platí nadále zákon o konkursu a vyrovnání.“*³⁴

Úpadek může mít dvě podoby, a to platební neschopnost, nebo předlužení. Subjekt se nachází v platební neschopnosti, pokud má více jak dva věřitele, jeho peněžité závazky jsou minimálně 30 dní po splatnosti, přičemž dlužník není schopen tyto závazky plnit. Jak již bylo

³³ Více § 113 odst. 5 a 6 ObchZ

³⁴ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. Insolvenční právo [online]. [cit. 2013-01-08]. Dostupné z: <http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/insolvencni-pravo.html>

zmíněno, za úpadek společníka se považuje i jeho předlužení, tedy stav, kdy má dlužník (fyzická či právnická osoba) více věřitelů a současně souhrn dlužníkových závazků je vyšší než hodnota jeho majetku.³⁵

Z ust. § 148 odst. 2 ObchZ vyplývá, že prohlášení konkursu na majetek společníka má stejné účinky jako zrušení společnickovy účasti ve společnosti s ručením omezeným soudem, které se řídí ustanovením § 148 odst. 1 ObchZ. Toto tvrzení je platné ale jen tehdy, jedná-li se o společnost s více jak jedním společníkem. Jestliže je na majetek společníka (ať už fyzické nebo právnické osoby), který je dlužníkem, prohlášen konkurs, pak účast tohoto společníka zaniká dnem účinnosti prohlášení konkursu.³⁶ Tímto dnem dochází k uvolnění obchodního podílu, se kterým musí společnost do půl roku od účinnosti tohoto prohlášení naložit. Společnost se v takovém případě řídí dle stejného ustanovení jako při vyloučení společníka, tedy dle § 113 odst. 5 a 6 ObchZ. Pokud by tak společnost neučinila, může být soudem nařízeno její zrušení a likvidace. „*Jestliže společnost dosud nenaložila s uvolněným obchodním podílem bývalého společníka, pak tento přechází zpět do majetku bývalého společníka a jeho účast ve společnosti se obnovuje.*“³⁷ Naložila-li však společnost s obchodním podílem dle ust. § 113 odst. 6, dochází k zániku účasti společníka, tudíž se jeho účast na společnosti neobnovuje.³⁸

Majetková podstata nezahrnuje obchodní podíl, který by mohl být zpeněžen, nýbrž za součást majetkové podstaty lze považovat pouze společnickovo právo na vypořádací podíl. Dnem účinnosti prohlášení konkursu se stává vypořádací podíl splatný. Nemůže být však společníkovi hned vyplacen, protože společnost má povinnost vypracovat mimořádnou účetní závěrku právě ke dni zániku společnickovy účasti, není-li společenskou smlouvou stanoveno něco jiného. Až následně může být vypořádací podíl vyplacen do majetkové podstaty.

Výše zmíněné platí jen pro společnost s alespoň dvěma společníky. Pokud se však jedná o jednočlennou společnost s ručením omezeným, je nutné se řídit dle § 148 odst. 3 ObchZ. Podle tohoto ustanovení nemá prohlášení konkurzu na majetek společníka stejné účinky jako při zrušení společnickovy účasti soudem. Prohlášení konkurzu na majetek

³⁵ Vice MINISTERSTVO SPRAVEDLONOSTI ČR. Úpadek a způsob jeho řešení [online]. [cit. 2013-01-08]. Dostupné z: <http://insolvenční-zákon.justice.cz/obecne-informace/upadek-a-zpusoby-jeho-reseni.html>

³⁶ Dle § 245 insolvenčního zákona nastávají účinky prohlášení konkursu, jakmile je rozhodnutí o prohlášení konkursu zveřejněno v insolvenčním rejstříku.

³⁷ DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: ASPI, 2008. 428 s. ISBN 978-80-7357-344-7, str. 187

³⁸ Podrobněji DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: ASPI, 2008. 428 s. ISBN 978-80-7357-344-7, str. 187-188

společníka není v takové situaci důvodem zániku společnickovy účasti, neboť by existovala společnost, která by neměla ani jednoho společníka. Společníkovi jeho obchodní podíl stále náleží, nicméně se stává součástí majetkové podstaty a insolvenční správce jej poté zpeněží. Veškerá práva a povinnosti společníka může v průběhu konkursu vykonávat pouze insolvenční správce. Dvořák (2008) zastává názor, že v praxi může docházet ke značným problémům, jestliže nebude obchodní podíl reálně převoditelný, neboť v takové situaci může insolvenční správce rozhodnout pouze o zrušení společnosti bez právního nástupce a do majetkové podstaty bude zahrnut výtěžek z likvidace společnosti, přičemž ale není vyloučeno, že z likvidace nezbude žádný kladný zůstatek.

Následkem tohoto způsobu zániku je i změna společenské smlouvy, kterou musí dle zákona vyhotovit jednatel společnosti a uložit toto nové znění společně s listinami utvrzující danou změnu do sbírky listin obchodního rejstříku. Společnost má také povinnost podat u rejstříkového soudu návrh na změnu údajů v obchodním rejstříku.

3.1.10. Zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku

Zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku (dřívější označení „Návrh na prohlášení konkursu pro nedostatek majetku“) dle § 144 insolvenčního zákona je dalším důvodem zániku účasti společníka ve společnosti, má stejné důsledky jako předchozí způsob zániku a je upraveno v § 148 odst. 2 ObchZ.

Dle § 12a ZKV, platného do roku 2008, mohl soud návrh na prohlášení konkursu zamítnout pro nedostatek majetku, jestliže bylo evidentní, že majetek dlužníka nebyl v dostatečné výši, aby mohl pokrýt náklady spojené s konkursem. Soud měl také možnost rozhodnout, zda by měl být majetek prodán, nebo by se mělo jednat o tzv. dobytou pohledávku (pohledávka, u které lze vymoci její zaplacení). V pravomoci soudu bylo i podání návrhu na vymazání společníka, jež byl dlužníkem, z obchodního rejstříku.

Problematika zamítnutí insolvenčního návrhu může být použita podle platné právní úpravy pouze tehdy, je-li společníkem ve společnosti s ručením omezeným obchodní společnost (mimo družstvo) a která byla zrušena rozhodnutím soudu (§ 144 odst. 1 insolvenčního zákona). V takové situaci obchodní podíl společníka přechází na společnost s ručením omezeným. Společnost má povinnost s takto nabytým obchodním podílem naložit do šesti měsíců dle ustanovení § 113 odst. 5 a 6 ObchZ. Součástí majetkové podstaty se tak stává vypořádací podíl bývalého společníka.

Podle Dvořáka (2008) se tento způsob použije tehdy, bude-li vydáno rozhodnutí o úpadku obchodní společnosti zrušení rozhodnutím soudu, přičemž obchodní společnost

bude mít nulový, příp. minimální majetek a je sama společníkem ve společnosti s ručením omezeným s nulovým nebo nepatrným reálným majetkem, tudíž její vypořádací podíl, jež má být součástí majetkové podstaty, bude rovněž nulový nebo minimální.

3.1.11. Pravomocné nařízení výkonu rozhodnutí postižením obchodního podílu

Účast společníka ve společnosti může zaniknout také dalším obecným způsobem – výkonem rozhodnutí postižením obchodního podílu. Dle ObchZ, konkrétně § 148 odst. 2, má tento způsob zániku účasti opět stejné účinky, jako v případě, že účast společníka byla zrušena soudem. Obchodní podíl, jakožto souhrn práv a povinností, které společníkovi plynou z jeho účasti ve společnosti s ručením omezeným, představuje jinou majetkovou hodnotu, jež se může stát předmětem takového výkonu rozhodnutí.

Věřitel, který má za společníkem vykonatelnou pohledávku, jež nebyla dobrovolně uspokojena, se může obrátit na soud s návrhem na výkon rozhodnutí postižením obchodního podílu. Výkon rozhodnutí se řídí ustanoveními zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. Soud je povinen pečlivě přezkoumat veškeré nutné náležitosti, a když vydá nařízení výkonu rozhodnutí postižením obchodního podílu, tak dnem nabytí právní moci dochází k zániku účasti společníka. Je třeba ale rozeznávat, zda se jedná o společnost s alespoň dvěma či jedním společníkem.

Pokud má společnost více jak jednoho společníka, tak jeho obchodní podíl poté přechází na společnost, která s ním musí naložit opět do šesti měsíců a způsobem, který je uveden v § 113 odst. 5 a 6 ObchZ a společníkovi současně vzniká nárok na vypořádací podíl.³⁹ Společnost je ze zákona při pravomocném nařízení výkonu rozhodnutí postižením obchodního podílu povinna změnit znění společenské smlouvy a doložit její nové znění do sbírky listin obchodního rejstříku.

Mnohem složitější situace nastává u jednočlenné společnosti s ručením omezeným. V takovém případě totiž společně se zánikem účasti společníka vzniká protiprávní stav, neboť ve společnosti není ani jeden společník. Společnost nemůže bez společníků existovat, proto je jediným řešením zrušení samotné společnosti.

Dle Dvořáka (2008) oznámí exekuční soud příslušnému obchodnímu soudu skutečnost, že společnost nemá žádné společníky a rovněž podává návrh vedoucí ke zrušení společnosti s ručením omezeným. Následně bude společnost zrušena a soud rozhodne o její likvidaci, protože u společnosti již zanikly zákonem stanové předpoklady nutné ke vzniku

³⁹ Více DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: ASPI, 2008. 428 s. ISBN 978-80-7357-344-7, str. 189-190

společnosti. Jakmile bude u společnosti ukončena likvidace, společnost již nebudeme moci najít v obchodním rejstříku, neboť z něj bude vymazána.

3.1.12. Vydání exekučního příkazu k postižení obchodního podílu

Vydáním exekučního příkazu k postižení obchodního podílu společníka dochází rovněž k zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným. Tento způsob zániku účasti doprovází opět stejné účinky jako v předchozích třech případech, tudíž jsou shodné s účinky při zrušení společnickovy účasti soudem.

Při vydání exekučního příkazu je nutno postupovat dle platné právní úpravy, kterou tvoří zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

Druhá strana, tj. oprávněný, podává návrh na exekuci u příslušného soudu, popřípadě soudnímu exekutorovi. Budou-li splněny všechny podmínky stanovené zákonem, může soud nařídit exekuci. Následně soudní exekutor vydá exekuční příkaz k postižení obchodního podílu a v případě, že je nařízení soudu k exekuci pravomocné, v den vydání exekučního příkazu k postižení obchodního podílu zaniká i společnickova účast na společnosti. Nejvyšší soud ČR ve svém usnesení ze dne 29. 11. 2005, sp. zn. 29 Odo 393/2005 konstatoval, že podle § 148 odst. 2 ObchZ dochází k zániku účasti společníka až vydáním exekučního příkazu k postižení obchodního podílu společníka ve společnosti, po právní moci usnesení o nařízení exekuce (nikoliv právní mocí usnesení o nařízení exekuce).

I u tohoto způsobu zániku účasti společníka hraje roli počet společníků. Musíme proto rozlišovat, zda se jedná o společnost s jedním či více společníky. Následky zániku účasti jsou totožné jako u pravomocného nařízení výkonu rozhodnutí postižením obchodního podílu.

Společník, kterému tímto způsobem zanikla účast na společnosti s ručením omezeným, má opět nárok na vypořádací podíl. Společnost je i zde ze zákona povinna změnit společenskou smlouvu, vyhotovit její nové úplné znění a opět jej založit do sbírky listin obchodního rejstříku.

3.2. Následky zániku účasti z právního pohledu

3.2.1. Uvolnění obchodního podílu

U společníků, kterým zaniká účast ve společnosti s ručením omezeným jiným způsobem než převodem a přechodem obchodního podílu, se jejich obchodní podíl tzv. uvolňuje.

K uvolnění obchodního podílu podle Hejdy (2010) dochází, jestliže:

- společník, fyzická osoba, zemřel (pokud je společenskou smlouvou vyloučeno dědění obchodního podílu),
- společník, jakožto právnická osoba, zanikl (jestliže společenská smlouva nepovoluje přechod obchodního podílu na právního nástupce),
- byl společník vyloučen rozhodnutím valné hromady z důvodu neplnění své vkladové povinnosti,
- byl společník vyloučen rozhodnutím soudu pro porušování jeho povinností závažným způsobem,
- jeho účast na společnosti byla zrušena soudem v případě, že na něm nelze spravedlivě požadovat setrvání ve společnosti s ručením omezeným,
- byla sepsána dohoda o ukončení účasti společníka,
- na společníkův majetek byl prohlášen konkurs,
- insolvenční návrh pro nedostatek majetku byl zamítnut,
- bylo vydáno pravomocné nařízení výkonu rozhodnutí postižením společníkova obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným,
- byl vydán exekuční příkaz k postižení obchodního podílu společníka.

Jakmile se obchodní podíl stává uvolněným, tak je společníkovi (majiteli obchodního podílu) odebrána pravomoc ke správě jeho obchodního podílu. Je tedy od něj odloučen a nemůže využívat práva a povinnosti, která mu z jeho obchodního podílu vyplývají. „*Závěr, že obchodní podíl nepatří již bývalému společníkovi, resp. dědicovi zemřelého společníka či právnímu nástupci společníka zaniklého, lze vyvozovat i z § 114 ObchZ, podle něhož je obchodní podíl souhrnem práv a povinností ve vztahu ke společnosti, které však vyloučený společník, dědic či právní nástupce nemá.*“⁴⁰

Společnost následně disponuje s uvolněným obchodním podílem, na základě čehož můžeme usoudit, že takto uvolněný obchodní podíl přechází na společnost, která si jej ale neponechá a musí s ním patřičně naložit. Podle § 113 odst. 5 ObchZ může společnost obchodní podíl převést na jiného společníka či jinou (třetí) osobu. Pokud však k tomu nedojde, valná hromada dle § 113 odst. 6 ObchZ rozhoduje, jestli se sníží základní kapitál společnosti o výši vkladu společníka, kterému účast na společnosti zanikla nebo zda zbylí

⁴⁰ DĚDIČ, Jan a KUNEŠOVÁ Jana. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Polygon, 1999. 752 s. ISBN 80-7273-000-2, str. 335

společníci převezou jeho obchodní podíl v rozsahu svých obchodních podílů. I když uvolněný obchodní podíl přechází na společnost, společnost s ručením omezeným z něj nemůže uplatňovat práva tak, jak je může využívat společník, neboť obchodní zákoník v ustanovení §120 odst. 1 společnosti s ručením omezeným neumožňuje nabývat vlastní obchodní podíl prostřednictvím smlouvy o převodu obchodního podílu.

3.2.2. Právo na vypořádací podíl

Jak vyplývá z ustanovení § 61 odst. 2 ObchZ, má každý společník, kterému zaniká účast ve společnosti za jejího trvání, nejedná-li se o zánik účasti převodem obchodního podílu nebo při udělení příklepu v řízení o výkonu rozhodnutí, právo na vypořádání, tedy na vypořádací podíl. Tato právní úprava je obecným ustanovením, ale pro společnost s ručením omezeným můžeme nalézt v obchodním zákoníku speciální ustanovení vztahující se jen na tuto právní formu obchodní společnosti. Daná problematika je rozebrána v § 150 odst. 1 ObchZ, dle kterého má společník (i jeho právní nástupce), jehož účast ve společnosti zanikla a jeho podíl přešel na společnost, právo na vypořádací podíl.

Vypořádací podíl je možno chápat jako v penězích vyjádřenou hodnotu společnickova obchodního podílu, který mu přísluší, jestliže jeho účast na společnosti zanikla. Vypořádací podíl může být vyplacen i jinak než v penězích, pokud to dovoluje společenská smlouva. Bývalému společníkovi tak může být poskytnuto peněžité, ale i nepeněžité plnění. „*Velmi často tak obchodní podíl bývá splacen formou převodu majetku společnosti odpovídající předmětu vkladu společníka nebo převodem podílu na jiné obchodní společnosti z majetku společnosti, ve které účast společníka zanikla.*“⁴¹ Společnost s ručením omezeným nemá právo na vyplacení vyššího vypořádacího podílu společníkovi a ani mu nemůže bez jeho vědomí a souhlasu poskytnout nižší hodnotu takového podílu.

Obchodní zákoník také upravuje výši vypořádacího podílu v § 61 odst. 2 a § 150 odst. 1. Podle obecného ustanovení § 61 odst. 2 ObchZ se výše vypořádacího podílu určuje poměrem obchodních podílů k vlastnímu kapitálu, jenž se zjišťuje z účetní závěrky (řádné, mimořádné či mezitímní) sestavené ke dni zániku společnickovy účasti na společnosti s ručením omezeným. Ustanovení, vztahující se pouze ke společnosti s ručením omezeným (§ 150 odst. 1 ObchZ) uvádí, že se vypořádací podíl určuje poměrem obchodních podílů. Společníkův vypořádací podíl může nabývat vyšší či nižší hodnoty než jeho skutečně splacený vklad, a to ve vztahu k hospodářské situaci obchodní společnosti.

⁴¹ HEJDA, Jan. Zánik účasti společníka na společnosti s ručením omezeným. 1. vyd. Praha: LINDE, 2010. 264 s. ISBN 978-80-7201-798-0, str. 107

Společenská smlouva může však stanovit určitá pravidla, podle kterých se výše vypořádacího podílu vypočítá. Společenskou smlouvou může být také dáno, že se vypořádací podíl určuje na základě zjištění čistého obchodního majetku, jež má na starosti znalec k tomu pověřený a zjišťuje se ke dni zániku společnickovy účasti na společnosti s ručením omezeným. Hejda (2011) zastává názor, že výpočet vypořádacího podílu prvním zmíněným způsobem je v praxi nejpoužívanější, neboť nemusí být vynaloženy náklady spojené se znaleckým posudkem.

Obchodní zákoník definuje i splatnost vypořádacího podílu v ustanovení § 61 odst. 3 a také v § 150 odst. 3. „*Vzhledem ke skutečnosti, že se však jedná o úpravu téže problematiky a vztah obecného a zvláštního ustanovení, použije se na splatnost vypořádacího podílu v případě přechodu uvolněného obchodního podílu na společnost přednostně úprava splatnosti vypořádacího podílu podle ust. § 150 odst. 3. obch. zák.*“⁴² Podle tohoto zvláštního ustanovení má společnost s ručením omezeným povinnost vyplatit společníkovi vypořádací podíl bez zbytečného odkladu poté, jakmile došlo ke splnění povinnosti dle § 113 odst. 5 nebo 6 ObchZ, ovšem pouze pokud byl společníkův vklad splacen. Jestliže však splacen nebyl, vypořádací podíl bude společníkovi vyplacen ihned po splacení vkladu. Lhůtu pro výplatu vypořádacího podílu je možno společenskou smlouvou prodloužit, jak vyplývá z ustanovení § 150 odst. 3 ObchZ. Zákon však neupravuje možnost zkrácení této lhůty ve společenské smlouvě.

3.2.3. Další následky zániku účasti

Jedním z dalších následků zániku společnickovy účasti je i změna zapsaných údajů v obchodním rejstříku, protože osoba společníka společnosti s ručením omezeným je povinna se do obchodního rejstříku zapisovat dle § 36 odst. 1 písm. c) ObchZ. Jakmile tedy dojde k zániku účasti společníka ve společnosti, musí být podána žádost na výmaz osoby společníka z tohoto veřejného rejstříku ze strany společnosti. Nedojde-li k tomu, může tento návrh podat sám společník a následně dojde ke změně zápisu v obchodním rejstříku. „*Přílohou návrhu na zápis změn bude v každém případě listina prokazující důvod zániku účasti společníka.*“⁴³

Jestliže účast společníka na společnosti zaniká, má společnost povinnost změnit znění společenské smlouvy. O vyhotovení nového znění společenské smlouvy se musí postarat

⁴² HEJDA, Jan. Zánik účasti společníka na společnosti s ručením omezeným. 1. vyd. Praha: LINDE, 2010. 264 s. ISBN 978-80-7201-798-0, str. 108

⁴³ HEJDA, Jan. Zánik účasti společníka na společnosti s ručením omezeným. 1. vyd. Praha: LINDE, 2010. 264 s. ISBN 978-80-7201-798-0, str. 104

jednatel společnosti, který jej založí do sbírky listin obchodního rejstříku společně s listinami utvrzující změny, jež se týkají osob společníků. Jednatel je rovněž povinen změnit údaje i v seznamu společníků.

K dalším následkům zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným je možno zahrnout snížení základního kapitálu či převod a přechod obchodního podílu, které jsou důsledky nepřímými.

3.3. Následky zániku účasti z ekonomického pohledu

3.3.1. Vypořádací podíl z ekonomického pohledu

Jak již bylo zmíněno, výše vypořádacího podílu se stanoví ke dni, kdy společníkovi zaniká účast na společnosti, a to z vlastního kapitálu, který se pro tyto účely zjišťuje z řádné, mimořádné či mezitímní účetní závěrky, jež je sestavena ke dni zániku společníkovy účasti na společnosti. Ve společenské smlouvě může být však ujednáno, že se vypořádací podíl stanoví z čistého obchodního majetku.

Jestliže účast společníka na společnosti zaniká, bývalý společník má nárok na výplatu vypořádacího podílu a společnost je povinna mu jej vyplatit.⁴⁴ Vypořádací podíl bude bývalému společníkovi uhrazen společností, nehradí mu ho tudíž zbylí společníci. Bývalý společník má tedy nárok na příjem, který se pro účely daně z příjmů posuzuje jako ostatní příjem dle § 10 zákona o daních z příjmů (dále v textu „ZDP“). Tento společníkův příjem je snížen o nabývací cenu podílu a následně je zdaněn srážkovou daní dle ustanovení § 36 odst. 2 ZDP. Sazba zvláštní srážkové daně je ve výši 15% a při výplatě vypořádacího podílu ji odvádí společnost správci daně, zatímco společník (fyzická či právnická osoba) už nesráží z vypořádacího podílu tuto daň. „*Srážková daň se sráží v souladu s § 38dodst. 1 ZDP v okamžiku výplaty, poukázání nebo připsání vypořádacího podílu ve prospěch odcházejícího společníka. Připsáním ve prospěch poplatníka se nerozumí zaúčtování nároku společníka v účetnictví, ale splnění jeho majetkového nároku.*“⁴⁵

Na společnost přechází tzv. uvolněný podíl, který musí ve svém účetnictví zaevidovat. K takovému zachycení se využívá účtová skupina 25 – Krátkodobé cenné papíry a podíly

⁴⁴ Nejedná-li se však o převod obchodního podílu na jiného společníka či jinou osobu nebo nejde-li o smrt společníka, přičemž jeho obchodní podíl může přejít na dědice.

⁴⁵ BĚHOUNEK, Pavel. *Společnost s ručením omezeným: řešení účetní a daňové problematiky včetně příkladů z praxe*. 10. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, 2011. 232 s. ISBN 978-80-7263-659-4, str. 272

a pořizovaný krátkodobý finanční majetek. Na účtu v této účtové skupině musí být obchodní podíl oceněn částkou, která odpovídá výši vypořádacího podílu. Společnost s ručením omezeným musí podle ustanovení § 120 odst. 2 a § 161d odst. 2 ObchZ následně vytvořit zvláštní rezervní fond.

Společnost může uvolněný obchodní podíl převést za úplatu na zbývajících společníka, příp. třetí osobu a v takovém případě vzniká společnosti výnos, jenž podléhá zdanění. Společnost má ale i další možnost, jak s uvolněným podílem naložit. Může se tedy rozhodnout, že základní kapitál společnosti bude snížen právě o vklad toho společníka, kterému zanikla účast na společnosti. V této situaci ale společnosti nevzniká nárok na příjem (Běhounek, 2011).

3.3.2. Zdanění převodu obchodního podílu

Převod obchodního podílu, jakožto jedna z možností ukončení účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným, může být proveden úplatně či bezplatně.

Většinou se však jedná o převod úplatný. U společníka, fyzické osoby, je úplata za tento převod ostatním příjmem dle ustanovení § 10 odst. 1 písm. c) ZDP⁴⁶, a proto podléhá dani z příjmů fyzických osob, tedy maximálně 15%, nebo se může jednat o příjem, který je od daně osvobozen podle § 4 odst. 1 písm. r) ZDP. Podle tohoto ustanovení nemohou být od zdanění osvobozeny příjmy z převodu účasti na obchodních společnostech, jestliže tyto příjmy byly pořízeny z obchodního majetku poplatníka do 5 let od ukončení jeho podnikatelské nebo ostatní samostatné výdělečné činnosti. Osvobození se dle téhož ustanovení nevztahuje na příjmy, které poplatníkovi vzniknou z případného budoucího převodu podílu na obchodní společnost, který byl pořízen z majetku společnosti, jestliže příjem z takového převodu se uskuteční v době do 5 let od ukončení podnikatelské či jiné samostatné výdělečné činnosti, i v případě, že smlouva o převodu obchodního podílu bude teprve uzavřena až po těchto pěti letech.

Je-li však společníkem právnická osoba, jeho příjem z převodu obchodního podílu, který je však snížen o nabývací cenu podílu, je vždy zdaněn obecnou sazbou ve výši 19 % (Běhounek, 2011).

Pokud by byl obchodní podíl převeden bezúplatně, jeho nabyvatel by získal jiný majetkový prospěch, který podléhá dani darovací. Převod obchodního podílu ale nebude

⁴⁶ po odečtení výdajů, kterým je podle § 10 odst. 6 ZDP zejména nabývací cenou podílu definovaná v § 24 odst. 7 ZDP

zdaněn daní darovací ani dědickou, jestliže byl bezplatný převod uskutečněn mezi osobami, jež patří podle zákona o dani dědické, darovací a z převodu nemovitostí (tzv. trojdaň) do I. či II. skupiny⁴⁷. Bezúplatný převod mezi jinými osobami bude vždy podléhat dani darovací (Běhounek, 2011).

Při převodu obchodního podílu se daňová povinnost, pokud tedy vzniká, vztahuje jen na společníka, nikoliv na společnost. I jakékoliv náklady, které se při převodu obchodního podílu mohou objevit, jsou náklady pouze společníků, tudíž společnost s nimi nemá nic společného.

Nákladem společnosti může být však náklad související s vyhotovením notářského zápisu v případě, že valná hromada odsouhlasí převod obchodního podílu. Tento náklad je ale z pohledu daně neuznatelný. Daňově uznatelnými náklady společnosti jsou ale náklady spojené se změnou údajů v obchodním rejstříku (Běhounek, 2011).

⁴⁷ Dle § 11 odst. 2 a 3 Zákona o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí do I. skupiny řadíme příbuzné řadě přímé a manžely a do II. skupiny patří sourozenci, synovci, neteře, strýcové a tety a také zeťové a snachy, děti a rodiče manžela, manželé rodičů a osoby, které s nabyvatelem, dárce nebo zůstavitelem žily nejméně po dobu jednoho roku před převodem nebo smrtí zůstavitele ve společné domácnosti a které z tohoto důvodu pečovaly o společnou domácnost nebo byly odkázány výživou na nabyvatele, dárce nebo zůstavitele.

4. Praktická část

Tato část práce je zaměřena na konkrétní společnost s ručením omezeným se zaměřením na zánik účasti společníka v uvedené formě obchodní společnosti. Bude popsáno, jak v praxi dochází k samotnému zániku společnickovy účasti a jakým způsobem probíhá vypořádání. Pozornost bude věnována i následkům, které v důsledku tohoto zániku vzniknou.

V bakalářské práci bude autorka popisovat reálnou společnost, která si ale nepřejí, aby byla zveřejněna její obchodní firma a jména společníků. Z tohoto důvodu se autorka rozhodla, že pro účely bakalářské práce společnost přejmenuje na společnost Truck s.r.o. a společníky rovněž přejmenuje např. na Petra Nováka a Karla Janotu.

4.1. Základní charakteristika společnosti

Ještě před samotným založením společnosti se Petr Novák s Karlem Janotou rozhodli pro založení sdružení dvou fyzických osob, tedy sdružení podnikatelů. Dne 1. ledna 1997 byla Petrem Novákem a Karlem Janotou podepsána Smlouva o sdružení, ve které se dohodli na názvu Petr Novák Truck. Oba dva podnikatelé měli své živnostenské oprávnění k provozování předmětu podnikání, ale vedli pouze jedno účetnictví, tehdy ještě tzv. jednoduché účetnictví.⁴⁸ Veškeré přijaté i vydané faktury byly vystaveny na IČO (dnes používáno jen označení IČ) Petra Nováka.

Po dvou letech se podnikatelé rozhodli pro založení společnosti s ručením omezeným, neboť sdružení podnikatelů se jevílo jako nevýhodné. K hlavním negativům patřilo neomezené ručení účastníků sdružení, kteří za závazky tohoto sdružení ručili celým svým majetkem. Další nevýhodou, která účastníky omezovala v podnikání, byl fakt, že sdružení nemá svou právní subjektivitu. Právě z tohoto důvodu byli účastníci sdružení nuceni využívat jméno pouze jednoho z nich a nemohli se závazkových vztahů účastnit jako celek. Dalším důvodem k transformaci byl požadavek ze strany zahraničních obchodních partnerů.

Společnost se specializuje na kamionovou přepravu velkoobjemného i standardního zboží, nebezpečných věcí (ADR) a nadměrných nákladů. Truck s.r.o. zajišťuje přepravy pro obchodní partnery ze všech států Západní Evropy a disponuje 100 vozovými jednotkami, z toho 40 kamionů vlastní a 60 z nich je poskytováno externími dopravci. Společnost se

⁴⁸ Jednoduché účetnictví bylo využíváno v České republice do roku 2004, kdy jej nahradila tzv. daňová evidence. U jednoduchého účetnictví se zachycovaly údaje pouze na jednom účtu a hospodářský výsledek ovlivňovaly výdaje a příjmy, nikoliv výnosy a náklady, jako je tomu u podvojného účetnictví.

zaměřuje i na skladování, manipulaci se zbožím a dle konkrétních požadavků expeduje zboží ze skladu přímo k výrobním linkám.

Jedná se o středně velkou společnost, která má v současnosti podepsanou pracovní smlouvu se 62 zaměstnanci. Společnost měla v roce 2012 obrát ve výši asi 200 000 000 Kč. Společnost s ručením omezeným nemá zatím žádnou pobočku ani na území České republiky, ani v zahraničí. Truck s.r.o. vlastní areál o rozloze 12 542 m², který je v současnosti sídlem společnosti, kde se nachází správní budova, hala sloužící k uskladnění materiálu a zpevněná plocha pro vozový park čtyřiceti kamionů včetně vlastní čistíčky odpadních vod.

V budoucnosti se chce společnost zaměřit na zdokonalování služeb, také by chtěla průběžně obnovovat svůj vozový park, vybudovat vlastní servisní zázemí včetně mycí linky a rozšířit skladovací prostory včetně instalace balicí linky pro jednoho z významných zákazníků.

4.2. Původní společenská smlouva

Společnost Truck s.r.o. byla založena na dobu neurčitou v březnu roku 1999, kdy byla dvěma společníky - Petrem Novákem a Karlem Janotou podepsána společenská smlouva, jež byla ověřena na městském úřadě.

Jako předmět podnikání bylo ve společenské smlouvě uvedeno vnitrostátní a mezinárodní zasilatelství a také koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej.

Sídlo společnosti bylo uvedeno konkrétně, tedy včetně ulice, čísla popisného a poštovního směrovacího čísla, což bylo nutné. Až novela obchodního zákoníku provedená zákonem č. 501/2001 Sb., jež byl účinný od 31. 12. 2001, obsažena v § 19c odst. 5 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „ObčZ“), umožnila, aby právnické osoby, které jsou zapsány do obchodního rejstříku či jiného veřejného rejstříku mohly do zakladatelského dokumentu uvést místo adresy sídla pouze obec, ve které má společnost sídlo. Při zápisu do obchodního či jiného veřejného rejstříku má společnost povinnost uvést plnou adresu sídla.⁴⁹

Aby společníci mohli společnost založit, museli splnit svoji vkladovou povinnost. Každý z nich tedy do podnikání vložil částku 50 000 Kč, která byla oběma společníky splacena v den podpisu společenské smlouvy k rukám jednoho ze společníků. Správcem vkladu byl ustanoven Karel Janota, který se zavázal, že tyto přijaté vklady vloží na účet společnosti, jakmile bude vytvořen. Základní kapitál (tehdy základní jmění) společnosti činil

⁴⁹ MATĚJKOVÁ, Adéla. PRÁVNÍ RÁDCE. Sídlo právnických osob [online]. 2007 [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: <http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-22647820-sidlo-pravnickych-osob> a rovněž KOČÍ, Petr. EADVOKACIE. Změna sídla obchodní společnosti [online]. 2005 [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: <http://www.e-advokacie.cz/cz/clanky/obchodni-pravo/zmena-sidla-obchodni-spolecnosti.html>

100 000 Kč. Do roku 2001 byla výše základního kapitálu minimálně 100 000 Kč a poté se hodnota zvýšila na částku 200 000 Kč. Podle zákona č. 370/ 2000 Sb., kterým se mimo jiné změnil i obchodní zákoník, neměly společnosti s ručením omezeným povinnost zvýšit hodnotu základního kapitálu. Právě z tohoto důvodu zůstala výše základního kapitálu na částce 100 000 Kč.

Ve společnosti Truck s.r.o. byly společenskou smlouvou ustanoveny i orgány společnosti, a to valná hromada a jednatel. Dozorčí rada, tedy dobrovolný orgán, nebyla smlouvou založena. Je to docela pochopitelné, neboť společnost Truck s.r.o. byla v době svého založení malá, co se týče počtu společníků. Statutárním orgánem při založení společnosti byli stanoveni oba společníci. Jedním z jednatelů se tudíž stal Petr Novák a druhým jednatelem byl jmenován Karel Janota. Jednatelé měli podle společenské smlouvy pravomoc rozhodovat o všech otázkách, které nejsou společenskou smlouvou, zákonem nebo dle rozhodnutí valné hromady určeny valné hromadě, jakožto nejvyššímu orgánu společnosti. Každý z jednatelů mohl být do své funkce jmenován opakovaně bez omezení. Oba jednatelé byli oprávněni k samostatnému jednání a podepisování smluv, které mohou ze zákona podepsat. Dále byl v původní společenské smlouvě upraven převod, přechod a rozdělení obchodního podílu. Dle společenské smlouvy mohlo k převodu obchodního podílu na jiného společníka či na třetí osobu dojít tehdy, souhlasí-li s tím valná hromada. Jestliže by došlo k úmrtí společníka, jeho obchodní podíl přechází na dědice za předpokladu, že s tím souhlasí ostatní společníci.

Velmi důležitou částí společenské smlouvy je otázka rozdělení zisku a úhrada ztráty. Jako podklad pro rozdělení zisku sloužila roční účetní závěrka. Valná hromada na základě návrhu jednatelů rozhoduje o tom, jaká část zisku se rozdělí mezi společníky. Společníkům příslušela taková část zisku, která odpovídala poměru jejich splacených vkladů. Ve stejném poměru se společníci podíleli i na úhradě případné ztráty společnosti.

Další náležitosti společenské smlouvy, jako jsou přijetí dalšího společníka, otázky zvýšení a snížení základního kapitálu, zákaz konkurence, ustanovení rezervního fondu a zrušení společnosti byly ve společenské smlouvě uvedeny a jsou z hlediska obsahu v souladu s obchodním zákoníkem.

4.3. Změny společenské smlouvy

Protože společnost v roce 2000 rozšířila předmět podnikání o ubytovací služby a podnikání v oblasti nakládání s kovovými odpady, muselo se změnit i znění společenské

smlouvy, které však bylo ve všech ostatních věcech shodné s původní společenskou smlouvou. Došlo tedy jen k připsání předmětu podnikání.

V roce 2002 došlo k další změně v předmětu podnikání. Proto bylo ze společenské smlouvy vymazáno vnitrostátní a mezinárodní zasilatelství, koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej a podnikání v oblasti nakládání s kovovými odpady. Předmětem podnikání nezůstaly jen ubytovací služby, ale společenská smlouva společnosti Truck s.r.o. byla rozšířena o zasilatelství, velkoobchod, specializovaný maloobchod, nakládání s odpady (vyjma nebezpečných). Ostatní náležitosti smlouvy zůstaly nezměněny.

V roce 2004 zaznamenala společenská smlouva další změnu, neboť byla rozšířena o další předmět činnosti, a to o silniční a motorovou dopravu nákladní. Všechno ostatní zůstalo opět nezměněno.

Společenská smlouva musela být pozměněna i v roce 2006 z důvodu změny sídla společnosti, která se přesunula do jiné obce. Sídlo společnosti bylo opět uvedeno shodně se zápisem sídla v obchodním rejstříku, čili včetně ulice, čísla popisného a poštovního směrovacího čísla. Takto uvedený údaj považuje autorka za dosti nevýhodný s odkazem na ustanovení § 19c odst. 2 ObčZ, neboť v takovém případě by i případná nepatrná změna sídla v rámci stejné obce či města vyžadovala i změnu společenské smlouvy. Vzhledem k poměrně vysokým poplatkům za zhotovení notářského zápisu je pro společnost mnohem výhodnější uvést jako sídlo pouze obec či město.

V listopadu roku 2011 se společenská smlouva musela opět změnit. Příčinou byla změna bydliště jednoho z jednatelů. Společenská smlouva byla také pozměněna z důvodu změny v předmětu podnikání. Ze společenské smlouvy a také z obchodního rejstříku musely být smazány jakožto předmět činnosti ubytovací služby, zasilatelství, velkoobchod, specializovaný maloobchod, nakládání s odpady (vyjma nebezpečných) a rovněž silniční motorová doprava nákladní.

Téhož dne byly jako předmět podnikání uvedeny:

- výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 a 3 živnostenského zákona
- a silniční motorová doprava - nákladní vnitrostátní provozovaná vozidly o největší povolené hmotnosti do 3,5 tuny včetně, - nákladní vnitrostátní provozovaná vozidly o největší povolené hmotnosti nad 3,5 tuny, - nákladní mezinárodní provozovaná vozidly o největší povolené hmotnosti do 3,5 tuny včetně, - nákladní mezinárodní provozovaná vozidly o největší povolené hmotnosti nad 3,5 tuny.

4.4. Převod části obchodního podílu na jiného společníka

Ve společnosti došlo v roce 2006 k menším profesním sporům týkajících se vedení společnosti. Pro rozvoj společnosti se doposud více zasloužil Petr Novák. Z důvodu většího přínosu pro společnost se proto společníci vzájemně dohodli, že se Karel Janota vzdá části svého obchodního podílu ve prospěch druhého společníka Petra Nováka. O takové dohodě mezi společníky musela být vyhotovena smlouva speciálně upravená v obchodním zákoníku, tj. Smlouva o převodu obchodního podílu. Tato smlouva byla uzavřena dne v červnu roku 2006 a byla nazvána jako Smlouva o rozdělení a převodu části obchodního podílu s odkazem na ustanovení uvedené v § 115 a násl. ObchZ. Smlouva byla rovněž sepsána v souladu se zněním společenské smlouvy a rozhodnutím valné hromady obchodní společnosti Truck s.r.o.

Ve smlouvě byl jako převodce označen Karel Janota, nabyvatelem se stal druhý společník Petr Novák. Převodce se rozhodl rozdělit svůj obchodní podíl na dvě části. Část ve výši 10% převedl na nabyvatele, který se tedy stal společníkem s obchodním podílem ve výši 60%. Vklad Petra Nováka tedy činil 60 000 Kč, protože se obě strany dohodly, že nabyvatel převodci zaplatí za tuto část obchodního podílu částku 10 000 Kč. Úplata za převod byla zaplacená již před podpisem kontraktu. Společník Karel Janota zůstal i nadále společníkem v obchodní společnosti, jeho obchodní podíl však činil už jen pouhých 40 %, proto se tedy stal menšinovým (minoritním) společníkem.

V důsledku této poměrně významné události muselo dojít i ke změně společenské smlouvy. Současně se změnou podílů společníků se změnilo i sídlo společnosti, jak již bylo uvedeno výše. Jednateli společnosti zůstali i nadále oba společníci. K jiným změnám ve společenské smlouvě už nedošlo.

Změna výše obchodních podílů společníků ve společnosti Truck s.r.o. musela být rovněž zaznamenána do obchodního rejstříku.

4.5. Zánik účasti společníka ve společnosti Truck s.r.o.

Profesní spory mezi společníky i nadále přetrvávaly a vedení měl na starosti jen většinový společník Petr Novák. Proto se rozhodl oznámit menšinovému společníkovi, že by od něj obchodní podíl rád odkoupil a tím by se stal jediným společníkem ve společnosti Truck s.r.o. Karel Janota, společník i jednatel, který ovšem dle slov většinového společníka, nechtěl bez společné konzultace sám nic rozhodnout, s tím více méně souhlasil. Trval však na

tom, že jeho účast ve společnosti bude ukončena dohodou. Tento způsob zániku účasti si zvolil jistě proto, aby mu mohl být vyplacen vypořádací podíl, na který měl dle zákonné úpravy právo. Ve společenské smlouvě nemá společnost vůbec řešenu problematiku týkající se vypořádacího podílu. V takovém případě je nutno se řídit zákonem, z něž plyne, že výše vypořádacího podílu se stanovuje z vlastního kapitálu zjištěného z účetní závěrky. Proto společnost sestavila ještě před zánikem společníkovy účasti mezitímní účetní závěrku, aby zjistila, v jaké výši by se pohyboval vypořádací podíl, jenž by náležel odcházejícímu společníkovi.⁵⁰ Společník Petr Novák však nesouhlasil s částkou, která měla být odcházejícímu společníkovi vyplacena. Z toho důvodu nesouhlasil s podepsáním dohody o ukončení účasti. Protože nedošlo k souhlasnému projevu společníků, nemohla být účast Karla Janoty ve společnosti Truck s.r.o. ukončena.

Petr Novák však druhému společníkovi opět navrhl, že od něj obchodní podíl ve výši 40% odkoupí, nebo ať jej zkusí prodat třetí osobě. Karel Janota se rozhodl, protože s druhým společníkem měl dobré osobní vztahy, že obchodní podíl přenechá jemu. Ještě před samotným podepsáním smlouvy o převodu obchodního podílu se konala valná hromada, jejímž programem bylo odvolání Karla Janoty z funkce jednatele.

V říjnu roku 2012 došlo k sepsání dohody o převodu obchodního podílu. Ve smlouvě byl jako převodce označen Karel Janota, majitel obchodního podílu ve výši 40%, kterému odpovídá vklad do základního kapitálu společnosti v hodnotě 40 000 Kč. Smlouva obsahovala rovněž i prohlášení převodce o tom, že převáděný podíl nebyl zatížen žádným právem třetích osob. Převod obchodního podílu byl odsouhlasen i valnou hromadou.

Předmětem smlouvy byl tedy převáděný podíl ve výši 40%, který přešel prostřednictvím této smlouvy na nabyvatele, tedy Petra Nováka. „*Převáděný podíl od převodce za uvedenou cenu nabyvatel kupuje a přijímá do svého vlastnictví.*“⁵¹ Z této věty je tedy možno usoudit, že se jednalo se o úplatný převod obchodního podílu.

Cena a platební podmínky byly ve smlouvě přímo obsaženy. Sjednaná částka byla rozdělena na tři splátky. První splátka byla splatná do 31. prosince 2012, další má splatnost do 30. června 2013 a poslední splátka má být zaplacená do 20. prosince 2013. Uvedené splátky mohou být dle smlouvy uhrazeny hotově nebo na účet převodce. V kontraktu je také

⁵⁰ Dle § 19 odst. 3 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví sestavují účetní jednotky mezitímní účetní závěrku jen tehdy, vyžadují-li to právní předpisy. Mezitímní účetní závěrka je sestavována v průběhu účetního období i k jinému okamžiku než ke konci rozvahového dne. Rozvahovým dnem je myšlen den, ke kterému se uzavírají účetní knihy.

⁵¹ Výňatek ze Smlouvy o převodu obchodního podílu společnosti Truck s.r.o.

sjednáno, že celý dluh se stane splatný najednou, jestliže nabyvatel bude v prodlení se zaplacením kterékoliv splátky. Smluvní strany se ve smlouvě dohodly i na zajištění závazku, a to formou notářského zápisu, jež obsahuje uznání závazku nabyvatele pro případ, že by se nabyvatel ocitl v prodlení. Závazek nabyvatele je zajištěn i doložkou o jeho přímé vykonatelnosti.

Převodce má dle smlouvy možnost jednostranně odstoupit od smlouvy, pokud nabyvatel nezaplatí řádně a včas některou ze splátek. Jestliže bude nabyvatel v prodlení s plněním svého závazku, má podle kontraktu povinnost uhradit kromě úroku z prodlení také smluvní pokutu ve výši 0,5% z dlužné částky, a to za každý den prodlení.

Smlouva obsahuje i závěrečná ustanovení, kde je mimo jiné uvedeno, že veškeré změny či dodatky vztahující se k této smlouvě vyžadují písemnou podobu a musí být podepsány oběma smluvními stranami. Podepsáním této smlouvy došlo k zániku účasti Karla Janoty ve společnosti Truck s.r.o.

Ve stejný den bylo zřízeno i zástavní právo k obchodnímu podílu, které bylo odsouhlaseno valnou hromadou. Ve Smlouvě o zřízení zástavního práva k obchodnímu podílu se obě smluvní strany dohodly, že bude zřízeno zástavní právo k obchodnímu podílu ve výši 100% ve společnosti Truck s.r.o. Zástavní věřitel Karel Janota má dle této smlouvy právo prodat zastavený obchodní podíl, pokud zástavce Petr Novák nezaplatí řádně a včas svůj závazek. Obchodní podíl může být zástavním věřitelem prodán formou veřejné obchodní soutěže nebo veřejnou dražbou za podmínek, jež jsou uvedeny v zákoně č.26/2000 Sb., o veřejných dražbách. Smluvní strany se rovněž dohodly, že zřízení zástavního práva bude zapsáno i do obchodního rejstříku.

V účetnictví společnosti musel být zánik účasti společníka také zaznamenán. Tato skutečnost byla zaúčtována následně: MD 411/200 | D 411/100. Obchodní podíl společníka tak byl převeden z účtu 411-200 ve prospěch účtu 411-100.

- 411/100 je analytický účet základního kapitálu společníka Petra Nováka,
- 411/200 je analytický účet základního kapitálu společníka Karla Janoty.

Jako následek zániku účasti společníka muselo dojít k vyhotovení zakladatelské listiny a podání návrhu na výmaz společníka z obchodního rejstříku.

4.6. Shrnutí poznatků o společnosti Truck s.r.o.

Ačkoliv společnost podniká v oblasti, kde je široké spektrum konkurence, autorka konstatuje, že Truck s.r.o. je jednou z úspěšnějších společností, neboť dokázala čelit finanční krizi i různým legislativním změnám. Společnost vlastní i certifikát ISO 9001, čímž zvyšuje svoji důvěryhodnost i u zahraničních zákazníků, kterým prostřednictvím tohoto mezinárodně uznávaného certifikátu v oblasti řízení kvality zaručuje vysokou jakost svých služeb.

Ve všech společenských smlouvách (rovněž i v aktuální podobě zakladatelské listiny) společnost uvádí jako sídlo celou adresu tak, jak ji má uvedenu v obchodním rejstříku. To bylo však nutností jen do roku 2001. Autorka tuto připomínku oznámila současnému společníkovi a jednateli v jedné osobě, panu Petru Novákovi. Ten však namítl, že společnost měnila sídlo jen jednou a do zcela jiné obce. Podle jeho slov už by ke změně sídla dojít nemělo, tudíž tato připomínka je bezpředmětná.

K samotnému zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným by autorka ráda poznamenala, že proběhlo dle platné právní úpravy. Bývalý společník původně upřednostňoval zánik účasti formou dohody, neboť v takovém případě by mu náležel vypořádací podíl. Ovšem protože pro společnost za svého vedení, dle slov Petra Nováka, neudělal příliš mnoho, tento společník s takovou formou vypořádání nesouhlasil. K jeho názoru se autorka přiklání, ovšem namítá, že tato skutečnost měla být raději písemně upravena společenskou smlouvou, neboť kdyby se nejednalo o společníky, kteří měli opravdu dobré osobní vztahy, odcházející společník by mohl společnosti i druhému společníkovi udělat velké problémy. Společník Karel Janota, který byl k zániku účasti vyzván, nakonec zvolil převod obchodního podílu na druhého společníka. Jednalo se o úplatný převod, tudíž společníkovi i tak náleží určitá finanční suma.

5. Závěr

V teoretické části autorka uvedla základní poznatky z problematiky obchodního práva se specializací na společnost s ručením omezeným. Je zde popsána společnost s ručením omezeným, jakožto právní forma podnikání, orgány společnosti a rovněž právní postavení společníků ve společnosti s ručením omezeným. Hlavní důraz byl kladen především na jednotlivé možnosti zániku účasti společníka, které jsou postupně rozepsány a objasněny. Autorka práce uvedla i následky zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným, a to z pohledu právního i ekonomického.

Praktická část, jak už sám název vypovídá, je zaměřena na aplikování teoretických poznatků na reálnou společnost s ručením omezeným. V této části práce je popsána společnost, její organizační struktura a předmět podnikání. V práci jsou obsaženy i změny společenské smlouvy, ke kterým muselo dojít z důvodu změn v předmětu činnosti a změně sídla společnosti. Rovněž je popsán převod části obchodního podílu, kdy jeden společník převedl 10% ze svého obchodního podílu na druhého společníka. Jednalo se o převod úplatný ve výši 10 000 Kč. Na základě tohoto kroku se jeden ze společníků stal společníkem majoritním, neboť mu náležel podíl ve výši 60%. Avšak funkce jednatele zůstala i nadále oběma společníkům. Také z tohoto důvodu musela společnost změnit společenskou smlouvu.

Autorka práce se ale zaměřila na zánik účasti společníka v dané společnosti, ke kterému došlo v říjnu roku 2012. Ačkoliv jeden ze společníků původně upřednostňoval ukončení své účasti ve společnosti na základě Dohody o ukončení účasti, po vzájemné dohodě společníků proběhl zánik účasti formou úplatného převodu obchodního podílu druhému společníkovi, tudíž společníkovi nenáležel vypořádací podíl, ale pouze dohodnutá úplata. Tento způsob zániku účasti byl zvolen z důvodu výhodnosti pro společnost a díky dobrým osobním vztahům společníků. Ve Smlouvě o převodu obchodního podílu byla sjednaná cena rozdělena do tří splátek. První z nich byla splacena v prosinci roku 2012, druhá splátka je splatná v červnu 2013 a poslední z nich má být vyrovnána v prosinci roku 2013. K převodu obchodního podílu ve výši 40% bylo zřízeno i zástavní právo na 100% obchodní podíl, dle kterého má společník, u kterého došlo k zániku obchodního podílu, právo prodat zastavený obchodní podíl, jestliže zástavce svůj závazek nesplní řádně a včas.

Autorka se obrátila na současného a zároveň jediného společníka s připomínkou, týkající se sídla společnosti uvedeném v zakladatelském dokumentu, avšak tato poznámka byla víceméně bezúčelná.

Společnost s ručením omezeným je obchodní společností, se kterou se nejčastěji setkáváme u malých a středních podniků. Tato kapitálová společnost je u podnikatelů velmi oblíbená hlavně z důvodu omezeného ručení a poměrně snadného založení. Autorka se domnívá, že díky zákonu č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, se počet společností s ručením omezeným ještě více rozšíří, neboť tento zákon přinese jisté změny, na základě kterých bude mnohem snadnější začít s podnikáním. V ZOK dochází ke změně úpravy základního kapitálu, který musí až do roku 2014 činit alespoň 200 000 Kč. Dle nové právní úpravy není základní kapitál vůbec definován, je zde určena pouze minimální výše vkladu společníka v hodnotě 1 Kč.

K založení společnosti s ručením omezeným je nutný souhlasný projev vůle zakladatelů, budoucích společníků, kteří sepíší společenskou smlouvu ve formě notářského zápisu. Jakmile jsou učiněny všechny další kroky nutné k založení, je společnost zapsána do obchodního rejstříku, čímž oficiálně vzniká.

Společníkům vzniká prostřednictvím jejich obchodního podílu účast na společnosti, ze které jim plynou práva a povinnosti. Účast na společnosti může vzniknout právnické i fyzické osobě, a to dvěma způsoby. Prvním z nich je originární, tedy původní vznik, kdy účast společníka ve společnosti s ručením omezeným vzniká zcela nově. Druhou možností, jak může účast ve společnosti vzniknout, je derivativně, čili odvozeně např. při převodu či přechodu obchodního podílu, případně při jeho zdědění. V takovém případě již existuje právní předchůdce.

Společník, který je ve společnosti s ručením omezeným zaangažován, v ní není nijak uvězněn a jeho účast ve společnosti může být ukončena, nebo může zaniknout. Existuje jedenáct možností zániku účasti, které se od sebe značně liší.

V praxi se nejčastěji vyskytuje zánik účasti na základě dohody o ukončení účasti a prostřednictvím převodu obchodního podílu. Je-li společníkova účast ve společnosti s ručením omezeným ukončena dohodou, společníkovi náleží vypořádací podíl, který se stanoví z řádné, mimořádní či mezitímní účetní závěrky. Společenskou smlouvou však může být stanoveno, že se vypořádací podíl zjišťuje z čistého obchodního majetku. Při převodu obchodního podílu nemá společník, jemuž účast ve společnosti zanikla, nárok na vypořádací podíl. Odcházející společník se může pouze rozhodnout, zda převod obchodního podílu bude převodem úplatným či nikoliv. Rovněž má právo převést svůj obchodní podíl na jiného společníka, případně společníky nebo na zcela jinou osobu.

Problematika společnosti s ručením omezeným, jakožto jedné z nejoblíbenějších forem podnikání, je velmi rozsáhlá. Zánik účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným představuje poměrně úzkou část v oblasti obchodního práva. Autorka se však domnívá, že tato součást je velmi důležitá, neboť v praxi se s ní můžeme setkat velmi často, a proto je třeba jí věnovat patřičnou pozornost.

Seznam literatury a pramenů

Monografie

- [1]BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava a ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Společnost s ručením omezeným*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 660 s. ISBN 80-7179-441-4.
- [2]BĚHOUNEK, Pavel. *Společnost s ručením omezeným: řešení účetní a daňové problematiky včetně příkladů z praxe*. 10. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, 2011. 232 s. ISBN 978-80-7263-659-4.
- [3]DĚDIČ, Jan a KUNEŠOVÁ Jana. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Polygon, 1999. 752 s. ISBN 80-7273-000-2.
- [4]DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: ASPI, 2008. 428 s. ISBN 978-80-7357-344-7.
- [5]ELIÁŠ, Karel, Jarmila POKORNÁ a Tomáš DVOŘÁK. *Kurs obchodního práva: obchodní společnosti a družstva*. 6. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. 503 s. ISBN 978-807-4000-485.
- [6]FALDYNA, František et al. *Obchodní právo*. 2. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010. 1208 s. ISBN 978-80-7357-577-9.
- [7]HEJDA, Jan. *Zánik účasti společníka na společnosti s ručením omezeným*. 1. vyd. Praha: LINDE, 2010. 264 s. ISBN 978-80-7201-798-0.
- [8]LOCHMANOVÁ, Ludmila. *Základy obchodního práva*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2011. 309 s. ISBN 978-80-7418-114-6.
- [9]ŠTENGLOVÁ, Ivana Stanislav PLÍVA, Miloš TOMSA a kolektiv. *Obchodní zákoník*. 13.vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. 1469 s. ISBN 978-80-7400-354-7.
- [10]VYCHOPENĚ, Jiří. *Společnost s ručením omezeným z účetního a daňového pohledu: obchodní společnosti a družstva*. 2. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR a.s., 2011. 230 s. ISBN 978-80-7357-699-8.

Periodikum

- [11]BUDÍKOVÁ, Petra a Hans-Ulrich THEOBALD. Vliv společníka s.r.o. na vyloučení jiného. *Právní rádce*. 2012. č. 5, s. 34 – 37. ISSN 1210 – 4817.

Judikatura

- [12]Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 1. 2001, sp. Zn. 29 Cdo 2084/2000
- [13]Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 11. 2005, sp. zn. 29 Odo 393/2005

Právní předpisy

[14] Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

[15] Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník

[16] Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (o obchodních korporacích)

[17] Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

[18] Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví

[19] Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

[20] Zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí

[21] Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání

[22] Zákon č. 370/2000 Sb., Zákon, kterým se mění zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 15/1998 Sb., o Komisi pro cenné papíry a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění zákona č. 30/2000 Sb., zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů

[23] Zákon č. 501/2001 Sb., zákon kterým se mění zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 370/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 15/1998 Sb., o Komisi pro cenné papíry a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění zákona č. 30/2000 Sb., zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Elektronické zdroje

- [24]BOGUSKÝ, Pavel. SBÍRKA ZÁKONŮ, JUDKATURA, PRÁVO. Společnost s ručením omezeným ve světle návrhu zákona o obchodních korporacích [online]. 2012 [cit. 2013-02-08]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/spolecnost-s-rucenim-omezenym-ve-svetle-navrhu-zakona-o-obchodnich-korporacich-75091.html>
- [25]ČECH, Petr. PRÁVNÍ RÁDCE. K některým úskalím převodu obchodního podílu II [online]. 2007 [cit. 2012-12-28]. Dostupné z: <http://pravniradce.ihned.cz/c1-21466810-k-nekterym-uskalim-prevodu-obchodniho-podilu-ii>
- [26]FUKA, Jindřich. SBÍRKA ZÁKONŮ, JUDKATURA, PRÁVO. Společníkem ve společnosti s ručením omezeným proti své vůli [online]. 2012 [cit. 2013-01-05]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/spolecnikem-ve-spolecnosti-s-rucenim-omezenym-proti-sve-vuli-80269.html>
- [27]IPODNIKATEL. Sdružení podnikatelů – společné podnikání fyzických osob [online]. 2011 [cit. 2013-03-16]. Dostupné z: <http://www.ipodnikatel.cz/Pravo/sdruzeni-podnikatelu-spolecne-podnikani-fyzickych-osob-vzor.html>
- [28]KOČÍ, Petr. EADVOKACIE. Změna sídla obchodní společnosti [online]. 2005 [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: <http://www.e-advokacie.cz/cz/clanky/obchodni-pravo/zmena-sidla-obchodni-spolecnosti.html>
- [29]KOČÍ, Petr. EADVOKACIE. Zvýšení základního kapitálu ve společnosti s ručením omezeným [online]. 2005 [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: <http://www.e-advokacie.cz/cz/clanky/obchodni-pravo/zvyseni-zakladniho-kapitalu-ve-spolecnosti-s-rucenim-omezenym.html>
- [30]MATĚJKOVÁ, Adéla. PRÁVNÍ RÁDCE. Sídlo právnických osob [online]. 2007 [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: <http://pravniradce.ihned.cz/c1-22647820-sidlo-pravnickych-osob>
- [31]MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. Insolvenční právo [online]. [cit. 2013-01-08]. Dostupné z: <http://insolvenzni-zakon.justice.cz/obecne-informace/insolvenzni-pravo.html>
- [32]MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. Úpadek a způsob jeho řešení [online]. [cit. 2013-01-08]. Dostupné z: <http://insolvenzni-zakon.justice.cz/obecne-informace/upadek-a-zpusoby-jeho-reseni.html>
- [33]SUM, Tomáš. SBÍRKA ZÁKONŮ, JUDIKATURA, PRÁVO. Zrušení společnost s ručením omezeným [online]. 2006 [cit. 2012-12-11]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/zruseni-spolecnosti-s-rucenim-omezenym-38446.html>

Interní dokumenty společnosti

[34] Společenská smlouva společnosti

[35] Smlouva o převodu obchodního podílu

Seznam zkratek

ObchZ - zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

ObčZ - zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník

ZOK - zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (o obchodních korporacích)

ZKV - zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání

ZDP - zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

Kč - Koruna česká

s.r.o. - společnost s ručením omezeným

IČ - identifikační číslo

Sp. zn. - spisová značka

MD - má dáti (na vrub, debetní účet)

D - dal (ve prospěch, kreditní účet)

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 10. 5. 2013

.....

Kateřina Miková

Seznam příloh

- Příloha 1 Původní společenská smlouva společnosti Truck s.r.o.
- Příloha 2 Smlouva o převodu obchodního podílu ve společnosti Truck s.r.o.